4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1999 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 186 (1932)

Ազգ

Azg armenian daily

Ութ ձերբակալվածների թվում նաեւ Նաիրի Բաղալյանն է

Հոկտեմբերի 27-ի գիշերն անկախ հեռուստաալիքներից մեկը նշեց, որ ահաբեկիչներին ընկերակցել է լրագրողական շրջանակներին հայտնի եւս մեկ անուն Նաիրի Բաղալյանը, որը ներկայումս ղեկավարում է «Լոգոս» սոցիոլոգիական-վերլուծական կենտրոնը: Թեպետ հաջորդ օրերին լուրը հերքվեց, սակայն իրազեկ աղբյուրները վկայում են, որ Նաիրի Բաղալյանը նույնպես ձերբակալված է:

Ձերբակալվածների թվում են եւս երկուսը ահաբեկիչներին տեղափոխած «դեղին ռաֆի» վարորդը եւ մեքենայում սպասող նրանց ընկերներից եւս մեկը: Այսպիսով, մեզ հայտնի տվյալներով, ձերբակալվածների թիվը հասնում է 8-ի, սակայն առաջիկայում նրանց թիվը կավելանա, որովհետեւ կասկածյալների շրջանակը, որոշ աղբյուրների համաձայն, կարծես թե ընդլայնվում է:

Ս. Գ.

ՆՇԱՆԱԿՈՒՄ

Հայաստանի նոր վարչապետը

Վարչապետ նշանակվեց Արամ Սարգսյանը՝ Վազգեն Սարգսյանի եղբայրը

«Միասնությունը» վերագրավեց ողբերգական հոկտեմբերի 27-ին կորցրած դիրքերը՝ ԱԺ նախագահություն եւ վարչապետություն

ՏԻԳՐԱՆ ՔԱՐԱՄՅԱՆ

Երեկ ՀՀ նախագահի հրամանագրով վարչապետ նշանակվեց Արամ Սարգսյանը: Լուրը հայտնի դարձավ հետմիջօրեին: Տեղեկացնենք, որ նույն օրը «Միասնության» ղեկավարությունը հանդիպել էր նախագահ Քոչարյանին եւ առաջարկել Արամ Սարգսյանի թեկնածությունը վարչապետի պաշտոնում: Հանդիպումից կարճ ժամանակ անց նախագահը ստորագրել էր նշանակման հրամանագիրը: Այսպիսով իրականացավ խորհրդարանական մյուս խմբակցությունների համաձայնության պայմաններում «Միասնություն» դաշինքի երկու կողմերի՝ հանրապետականների եւ ՀԺԿ-ականների միջեւ գոյություն ունեցող դերերի սանդղման եւ վերասանդղման պայմանավորվածությունը: Իրականացավ նաեւ հանրապետության նախագահի նախապես կատարած սկզբունքային հայտարարությունը՝ վարչապետը ուժեղ հենարան պետք է ունենա խորհրդարանում եւ, երկրորդ, վարչապետը պետք է աշխատի խորհրդարանի հետ: Այսպիսով ողջ մնացին ոչխարները եւ կուշտ մնացին գայլերը...

Շարադրենք նորընտիր վարչապետի հակիրճ կենսագրությունը: Արամ Սարգսյանը միջնակարգ կրթությունը ստացել է հայրենի Արարատ գյուղում, այնուհետեւ ավարտել է Երեւանի թիվ 8 գեղարվեստի ուսումնարանը՝ ծեփ բերելով խանդակագործ-վարպետի մասնագիտացում: Զինծառայությունից հետո ուսանել է Երեւանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի ճարտարապետաշինարարական ֆակուլտետում՝ ինժեներ-շինարարի մասնագիտությամբ: Աշխատել է «Արարատցեմենտ» տրեստում, իսկ մինչ վարչապետ նշանակվելը «Արարատցեմենտ» ՓԲԸ գործարանի տնօրենն էր: Նոր վարչապետն անդամակցում է Հանրապետական կուսակցությանը եւ «Երկրապահ» կամավորական միությանը: Ամուսնացած է եւ հայր է երեք երեխաների:

Իսկ մինչ նշանակումը Հայաստանի իշխանավորական վերնախավում հետաքրքիր անցուդարձեր էին տեղի ունենում: Կառավարության բարձր պաշտոնատարերն արագ համալրում էին պահանջում, եւ դեռեւս անցած շաբաթվա վերջից, ներքին քննարկումների տեսքով, արծարծվում էր նոր վարչապետ ընտրելու եւ այդ պաշտոնի հավանական թեկնածուների հարցը: Քանի որ սգո արարողություններն ավարտված էին, ԱԺ նախագահն ու իր երկու տեղակալները ընտրված, հասունացել էր պահը նաեւ վարչապետի նշանակման:

Տես ♦ էջ 2

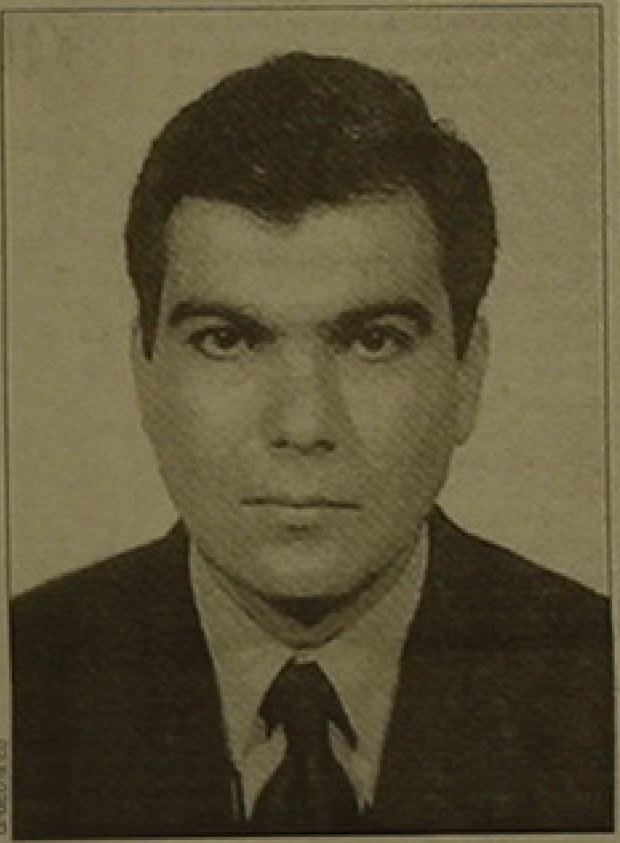

ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 5-ԻՆ

Քոչարյանն ու Ելցինը Մոսկվայում կհանդիպեն

ԵՐԵՎԱՆ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՄՆԱՐՔ: Հայաստանի նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի եւ Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի հանդիպումը տեղի կունենա նոյեմբերի 5-ին՝ Մոսկվայում: ՄՆԱՐՔ գործակալությանն այսօր այդ մասին հայտնեցին ՀՀ նախագահի մամլո ծառայությունից:

Հիշեցնենք, որ նախապես հանդիպումը նախատեսվում էր անցկացնել Սոչիում, սակայն այսօր ռուսական ԶԼՄ-ները տեղեկացրել են, որ Բորիս Ելցինը Սոչիից մեկնել է Մոսկվա:

Ալիեւը չի մեկնաբանում

ԲԱՔՈՒ, 3 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՄՆԱՐՔ: Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւը Թուրքիայից վերադառնալուց հետո կտրականապես հրաժարվել է մեկնաբանել ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման շուրջ ստեղծված իրավիճակը:

Մասնավորապես, այն հարցին, թե մինչեւ Ստամբուլում կայանալիք գագաթաժողովը հանդիպում կկայանա՞ արդյոք Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահների միջեւ, Ալիեւը կարճ պատասխանել է. «Չգիտեմ», ասել է «Ցտեսություն» եւ հեռացել:

Ինչպես նշում է Ադրբեջանի ընդդիմադիր մամուլը, Ալիեւին ակնհայտ կերպով զգայնացնում է ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման շուրջ բանակցությունների եւ ԵԱՀԿ Ստամբուլում կայանալիք գագաթաժողովի ընթացքում այդ հարցի առնչությամբ որեւէ փաստաթուղթ ստորագրելու թեման: «Չնայած ընդդիմության առաջնորդների մերկացնող հրապարակումներին եւ երկրի շահերին հակասող փաստաթուղթ ստորագրելու Ալիեւի պատրաստակամության մասին նրանց հայտարարություններին», պետության ղեկավարը անհրաժեշտ չի համարում այդ առնչությամբ որեւէ բացատրություն տալ:

Ալիեւը առայժմ չի արտահայտվել նաեւ իր թիմի երեք բարձրաստիճան պաշտոնյաների՝ արտաքին քաղաքականության գծով պետքարտուղարի, արտգործնախարարի եւ իր քարտուղարության ղեկավարի հրաժարականների առնչությամբ:

ԱԶԳԱՅՆԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Հարցվածների 56,9 տոկոսը կատարվածը պետականության նկատմամբ բռնություն է համարել

Եղել են արդարացնողներ, նույնիսկ բավարարվածություն եւ գոհունակություն արտահայտողներ

ԵՐԵՎԱՆ, 3 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՀՀ ԳԱԱ Սոցիոլոգիական հետազոտությունների կենտրոնը հոկտեմբերի 30-31-ին Երեւանի 600 բնակիչների շրջանում հարցում էր կատարել՝ պարզելու համար հոկտեմբերի 27-ին Ազգային ժողովում կատարված ահաբեկչության նկատմամբ հանրության վերաբերմունքը:

Հարցվածների 56.9%-ը նշել է, որ կատարվածը բռնություն էր պետականության եւ երկրի իշխանությունների նկատմամբ, ոճրագործություն եւ բանդիտիզմ: 8.6%-ի կարծիքով՝ դա պարզապես քրեական հանցագործություն է, 26.8%-ը գտնում է, որ կատարվածը հետեւանք է երկրի ծանր վիճակի եւ երկիրը դրանից հանելու փայլ էր:

Հարցվածների 63.4%-ի կարծիքով, խումբը վարձու մարդասպանների, ազգի դավաճանների եւ բռնամիտների խումբ է, 19.1%-ի կարծիքով՝ հասարակ մարդկանց խումբ է, որոնք հանձն են առել կատարելու այդ ոճրագործությունը, 8.7%-ը գնահատում է նրանց որպես անհավասարակշիռ մարդկանց, իսկ 1.0%-ը՝ որպես գաղափարին նվիրված մարդկանց: 81.8%-ի կարծիքով՝ նրանց պետք է խստագույն պատժի ենթարկել, այդ թվում 44%-ի կարծիքով՝ մահապատժի ենթարկել: 5.6%-ը ենթադրում է, թե նրանց անհրաժեշտ է արդարացնել եւ ազատ արձակել:

Հարցվածների 18.7%-ի կարծիքով՝ ահաբեկչությունը մի խումբ ֆանատիկոսների գործ է, 44.3%-ի կարծիքով՝ նրանց թիկունքում կանգնած են ներքին ուժեր, 17.0%-ի կարծիքով՝ արտաքին ուժեր: Մեկ մարդ նշել է, որ նրանք կատարել են ժողովրդի մեծամասնության ցանկությունը: Արտաքին ուժերին որպես կազմակերպիչ նշողների 38.4%-ը նկատի են ունեցել ԱՄՆ-ին, 24.1%-ը՝ Թուրքիային, 14.3%-ը՝ Ադրբեջանին, 8.9%-ը՝ Ռուսաստանին: 39.4%-ը ներքին ուժերից որպես կազմակերպիչ ենթադրում է ներկայիս իշխանություններին, նախկին իշխանություններին՝ 8.9%-ը, «Միասնություն» դաշինքի ընդդիմադիր ուժերին՝ 4.6%-ը, տարբեր կուսակցություններին՝ 4.2%-ը, Հայաստանի ապագայով մտահոգվածներին՝ 2.0%: Ավելի քան 40%-ը դժվարացել են պատասխանել այդ հարցին:

Հարցվածների 90.9%-ը խորը ցավով է լցվել, ցնցված է եղել, 2.8%-ը՝ բավարարվածություն եւ գոհունակություն է արտահայտել, 3.5%-ը՝ անտարբեր է մնացել ահաբեկչության նկատմամբ:

Երեք բարձրաստիճան պաշտոնյաների հրաժարականի վերաբերյալ ՀՀ պաշտպանության նախարարության պահանջին համամիտ է հարցվածների 80.1%-ը, այդ թվում 18.0%-ը՝ ներառում է ՀՀ նախագահի հրաժարականի պահանջը: 12.5%-ի կարծիքով՝ անհրաժեշտ է համախմբվել ՀՀ նախագահի շուրջը:

Սոցիոլոգիական հետազոտությունների կենտրոնը նշում է, որ ներկայացված վերաբերմունքը դեռ կարող է փոփոխվել՝ կախված իրադարձությունների հետագա ընթացքից:

Շնորհվեցին ԹՄՄ «Հայկաշեն Ուզունյան» 1997-98 թթ.-ի մրցանակները

Թեքեյան կենտրոնում երեկ հետմիջօրեին կայացած զուսպ եւ կոկիկ հանդիսության ընթացքում շնորհվեցին Թեքեյան մշակութային միության «Հայկաշեն Ուզունյան» 1997 եւ 1998 տարեշրջանների մրցանակները երեք հեղինակների եւ մեկ հեղինակային խմբի: Ժյուրիի որոշմամբ եւ անձամբ բարերարի ձեռքով մրցանակներ ստացան Բագրատ Ուլուբաբյանը, Կարլեն Դալլաքյանը, Ժիրայր Դանիելյանը (Բեյրութ) եւ հեղինակային խումբը՝ Հովհաննես Բարսեղյան, Ստեփան Մելիք-Բախշյան եւ Թադեւոս Հակոբյան (վերջին երկուսը հետմահու), իրենց վաստակի եւ հրատարակած գործերի համար:

Ժյուրիի գնահատականն ու կարծիքը ներկայացրեց ակադեմիկոս Լեւոն Հախվերդյանը: Հատուկ խոսքով հանդես եկավ բարերար Հայկաշեն Ուզունյանը: 33 տարվա ավանդույթ ունեցող մրցանակի նշանակության մասին արտահայտվեց Կ. Դալլաքյանը: Հանդիսությունն ավարտվեց բանաստեղծուհի Սիլվա Կապուտիկյանի խոսքով:

Հանդիսության մասին ավելի մանրամասն՝ հետագայում:

ՋՈՒՍՊԱ

Մոսկվացիների աչքերում Արարատը լեգենդների լեռ է

Այդ թվում՝ հայկական կոնյակի

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

Մոսկվա

Նոյեմբերի 1-ից Մոսկվայի տարբեր ծագերում վեր են խոյանում գովազդային հոլովակներ, որոնց վրա պատկերված է հայկական կոնյակի նոր ձեւավորմամբ եւ «Արարատ» ապրանքանշանով շիշը կիսալցված գավաթով, ու խորհրդավոր կարգախոսը՝ «Արարատի լեգենդները»: Կես միլիոն դոլար արժողությամբ գովազդային քարոզարշավը Երեւանի կոնյակի գործարանն արդեն սկսել է: Նոյեմբերի 3-ին «Մարիոթ Արմենիա-հոթել» հյուրանոցի ընդունելության սրահում ԵԿԳ ֆրանսիական տնօրենությունը կազմակերպեց համատեղ ասուլիս ռուսաստանյան ԶԼՄ-ների համար: Մոսկվայում է նաեւ հայաստանյան պատվիրակությունը՝ ԵԿԳ նախագահ Պիեռ Լառեյի, առեւտրային տնօրեն Մերժ Տեր-Սահակյանի, գլխավոր կոնյակագործ, արտադրության տնօրեն Իշխան Մանուկյանի, արտաքին եւ հասարակական կապերի տնօրեն Վահան Փափազյանի, Հրանտ Բագրատյանի մասնակցությամբ. հիշեցնենք, որ վերջինս ԵԿԳ փոխնախագահն է: Պիեռ Լառեյը հավաստեց, որ այս տարի 5 մլն դոլար է ներդրվելու գործարանում, պետք է իրացվի 1 մլն 200 հազար լիտր կոնյակ, որի 65 տոկոսը՝ Ռուսաստանում: Շնորհիվ այս քարոզարշավի, որ Պիեռ Լառեյի համոզմամբ, հայկական կոնյակի նոր վերածնունդն է ավետում, նոյեմբեր-դեկտեմբերին կիրացվի ավելի շատ կոնյակ, քան ողջ անցած տարում: Գալիք 10 տարում ԵԿԳ-ն նպատակադիր է 5 մլն լիտր կոնյակ իրացնել ողջ աշխարհում: Մոսկվային գլխավոր կոնյակագործ Իշխան Մանուկյանը եւ մթերումների տնօրեն Արա Հարությունյանը ներկայացրին 8 կոնյակի տեսակները, որոնք այսօր արտադրվում են 3 եւ 5 աստղանի «Արարատ», «Անի», «Ընտիր», «Վաստակավոր», «Տոնական», «Ախթամար» եւ «Նաիրի»: Հուրախություն ռուսական լսարանի, որ հիշում է 50 աստիճան թնդության «Դվին» կոնյակը, Վահան Փափազյանը հայտնեց, որ 1 ամիս հետո նոր ձեւավորմամբ «Դվինը» կառաջարկվի կոնյակի սիրահարներին:

Տես ♦ էջ 2

digitised by A.R.A.R.@

Ընթացիկ

ՆՇԱՆԱԿՈՒՄ

Հայաստանի նոր վարչապետը

Սկիզբը էջ 1

Երեկ, վարչապետության իր թեկնածուին առաջադրելու նպատակով նիստ էր հրավիրել «Միասնություն» պատգամավորական խմբակցությունը: Չհիշեցնենք, որ «Միասնությունը» պարտավորվել էր որոշում կայացնելուց հետո կամ հաջորդ օրը հրապարակել նախընտրած թեկնածուի անունը: Դեռեւս շաբաթվա սկզբին հասարակայնության ուշադրությունը կենտրոնացած էր ըստ լուրերի առավել հավանական երկու թեկնածուների՝ Վահան Շիրխանյանի եւ Ալբերտ Բազեյանի վրա: Երբեմնի պաշտպանության փոխնախարար, ներկայումս արտադրական ենթակառուցվածքների գործունեությունը համակարգող նախարար եւ Վազգեն Սարգսյանի վաղեմի մերձավոր Վահան Շիրխանյանի անունն այս կապակցությամբ առաջին անգամ լսեցինք նախագահի եւ բանակի ստորաբաժանումների շրջանում՝ որպես բանակի համակրանքն ու աջակցությունը վայելող թեկնածուի՝ վարչապետի պաշտոնին համար: Որպես հակակշիռ տարբերակ հոլովվում էր Երեւանի քաղաքապետ Ալբերտ Բազեյանի անունը: Այնուհետեւ թեկնածուների անունները սկսեցին ավելանալ: Նախագահ Քոչարյանի կողմից նախընտրված եւս մի թեկնածու էր մատնանշվում՝ պետական եկամուտների նախարար Սմբատ Այվազյանը: Միաժամանակ, թեեւ սկզբնական շրջանում դեռեւս որոշակի անվճռականությամբ, սակայն հոլովվում էր հանգուցյալ վարչապետի եղբոր՝ Արարատի ցեմենտի գործարանի գործադիր տնօրեն Արամ Սարգսյանի անունը: Վերջինս, որքան հայտնի է, երկրի քաղաքական կյանքում որեւէ դեր չի խաղացել. Արամ Սարգսյանի մասին սկսեցին խոսել կաթողիկոսական ընտրությունների եւ նույն օրվա ողբերգական իրադարձությունների կապակցությամբ, որոնցից առաջինին նա ընտրական ձայնի իրավունքով մասնակցում էր, իսկ երկրորդին առնչվեց ցավալի հանգամանքների բերումով:

Վերջին օրերին ի հայտ եկած այլ, ոչ շատ հավանական թեկնածուների թվում հիշվում էր նաեւ հանրապետության տասնամյա վաղեմությամբ երբեմնի ղեկավար Սուրեն Հարությունյանի անունը. նա ներկայումս Բելառուսում Հայաստանի դեսպանն է, նաեւ ներկայացուցիչը ԱՊՀ գծով: Դեպքերի հետագա զարգացման ընթացքում հետաքրքիր մի շրջադարձ տեղի ունեցավ. Վահան Շիրխանյանը, որի թեկնածությանը նախագահն ի սկզբանե կողմ չէր, հանդես եկավ յուրատեսակ ինքնաբացարկով, եւ «Առավոտ» օրաթերթին հայտարարեց, թե Վազգեն Սարգսյանը որպես վարչապետ անփոխարինելի էր:

Ինչեւէ, ինչպես **«Ազգը»** գրել էր երեկ, վարչապետության համար մրցապայքարում իրենց թեկնածությունների առաջադրումը հարմար չէին գտել նաեւ Ալբերտ Բազեյանն ու Սմբատ Այվազյանը: Երկրորդի թեկնածությունը, սակայն, շարունակում էր մնալ օրակարգում:

Վերադառնանք ամենահետաքրքրական թեկնածուին՝ Արամ Սարգսյանին: Վարչապետության առայժմ հիշատակված թեկնածուների ինքնաբացարկները տպավորություն էին ստեղծել, թե մի լռելյայն համաձայնությամբ տեղ է «ազատվում» Արամ Սարգսյանի համար: Նրա վարկանիշը՝ վարչապետին լիովին հնարավոր, լուրջ թեկնածու համարվելու առումով, նախորդ օրվա ընթացքում զգալի աճել էր. Սարգսյանի անունն ավելի ու ավելի հաճախ էին նշում այլ թեկնածուների շարքում: Չնայած համակրանքին, որ այս երիտասարդ թեկնածուն արթնացրել էր սգո արարողությունների օրերից, վարչապետի եղբայրը, որպես քաղաքական գործիչ կշիռ չունի, ինչը նրան մեծապես կխանգարի գոնե առաջիկայում:

Ըստ «Ազատություն» ռադիոկայանի, նա երեկ «Միասնություն» դաշինքի հետ հանդիպման ժամանակ անձամբ արտահայտվել է այդ մասին, միաժամանակ նշելով, որ ինքը քաջածանոթ է եղբոր՝ հանգուցյալ վարչապետի ծրագրերին, լավ գիտի հիմնական ուղղությունները՝ պայքար կոռուպցիայի դեմ, վերահսկողություն վարկային քաղաքականության մեջ եւ կառավարական օղակներում կարգուկանոնի վերահաստատում: Նա հավաստիացրել է, որ ամբողջովին նվիրվելու է այդ ծրագրերի իրականացմանը, պայմանով, որ իրեն օգնեն քաղաքական ուժերը:

Հատկանշական է նաեւ, որ, ինչպես երեկ նշեց «Ազատությունը», նոր վարչապետը երեկ մի շարք զինվորականների ուղեկցությամբ, որոնց շարքում գեներալ Մանվելը, այցելել է ԱԺ զոհված նախագահ Կարեն Դեմիրճյանի շիրիմին:

Սակայն, անկախ ամեն ինչից, հետաքրքիր մի հարցադրում է ծագում. ինչո՞ւ հենց նա ընտրվեց երկրի վարչապետ: Որովհետեւ հանգուցյալ վարչապետի եղբայրն է եւ նրա ընտրությամբ հարգանքի յուրատեսակ տո՞ւրք է մատուցվում վաղամեռիկ Վազգեն Սարգսյանին: Վարչապետի պաշտոնը Հայաստանում մի ծանր բեռ է, որը ստանձնելու ռիսկին, ըստ ամենայնի, քչերն էին ցանկանում դիմել:

Ժառանգական գահակալման երեւույթը Հայաստանում նորույթ է, այն շատ բնորոշ է մի շարք արեւելյան եւ ասիական երկրների, եւ ո՞վ է ասում, թե Հայաստանը Արեւելք չէ: Համենայն դեպս, ի սրտե հաջողություն ենք մաղթում նորընտիր վարչապետին, որը դժվարին առաքելություն է ձեռնարկել:

Այսօր սկսվում է Արամ Սարգսյանի կառավարության ձեւավորումը կամ վերաձեւավորումը: Ըստ նախնական տվյալների, համենայն դեպս, այնտեղ հավանաբար տեղ չունենան ՆԳ եւ ԱԱ հրաժարյալ նախարարները:

Հայաստանում բենզինի նոր ստանդարտներ են մշակվում

ԵՐԵՒԱՆ, 3 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ: Հայաստանի պետստանդարտի մասնագետները ձեռնամուխ են եղել բենզինի նոր ստանդարտների մշակմանը: Ինչպես հաղորդեցին գերատեսչության մամլո ծառայությունում, նոր ստանդարտներն առավելագույնս մոտ են եվրոպականին եւ ավելի խիստ պահանջներ են ներկայացնում Հայաստանում վաճառվող բենզինի որակի նկատմամբ: Ներկայումս նոր ստանդարտների նախագիծը ծանոթանալու համար ուղարկվել է առողջապահության նախարարություն, բնապահպանության նախարարություն եւ այլ շահագրգիռ գերատեսչություններ, որոնց եզրակացությունները նախատեսվում է ստանալ մեկ շաբաթվա ընթացքում: Նշենք, որ Հայաստանում վաճառվող բենզինը 100 տոկոսով ներմուծվում է, իսկ դրա որակն այնքան ցածր է, որ արտասահմանյան մակնիշի ավտոմեքենաների տերերը ստիպված են իրենց մեքենաները հարմարեցնել այդ վառելիքին:

Պետական եկամուտների նախարարությունում շարունակվում են կառուցվածքային փոփոխությունները

ԵՐԵՒԱՆ, 3 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՀՀ պետական եկամուտների նախարարությունում հուլիսից առ այսօր շարունակվում են կառուցվածքային փոփոխությունները: Նախարարությունից տեղեկացրին, որ նոյեմբերի 3-ի դրությամբ, աշխատանքից ազատվել են նախկին մաքսային եւ հարկային գերատեսչությունների 42 աշխատողներ: Ստացված տեղեկության համաձայն, աշխատանքից ազատվածների մեծամասնությանը նոր աշխատանք չի առաջարկվել, ոմանք էլ տեղեկացված չեն իրենց ազատման մասին: Ճշտված չէ եւս 7 աշխատողների կարգավիճակը: Վերջիններս ազատված չլինելով աշխատանքից հայտնվել են հարկադիր պարապուրդի վիճակում եւ աշխատավարձ չեն ստանում:

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Լրատվամիջոցներն ու «սահմանային» իրավիճակը

Հոգեբանությունում հայտնի է սահմանային իրավիճակ հասկացությունը. մարդու էությունն իր լիակատար անկեղծությամբ դրսեւորվում է, ասում են, հենց այդօրինակ իրավիճակներում: Դրսեւորվում է եւ այն հատկանիշը, թե որքանով ես ճիշտ ընկալում եւ կառավարելի դարձնում դրությունը՝ վերջինը ծառայեցնելով ոչ միայն քո, այլեւ ընդհանուրի շահերին:

Հոկտեմբերի 27-ի իրադարձություններում կարեւորագույն դերը լրատվամիջոցներինն էր: Հենց լրագրողներն էլ դեպքերի ամենածանր հատվածի՝ սպանությունների վկան դարձան: Լրագրողներն էին, որ մարդկանց հայտնի դարձրին ահաբեկչի ով լինելը, մի քանիսն էլ դեռեւս խորհրդարանի դահլիճում, պահը չկորցնելով, հասցրին ձայնագրություններ անել, բանակցել ահաբեկիչների հետ: Սակայն իսկական «փորձությունը» սպասում էր խորհրդարանի շենքից դուրս, երբ հասել էր լուսաբանելու պահը:

Իրոք, դժվար է նման պահերին ճիշտ կողմնորոշվելը. ի վերջո, լրագրողն էլ տվյալ դեպքի վայրում խռնված մարդկանց մի մասնիկն է եւ օգտվում է տեղեկատվության նույն աղբյուրներից՝ ականատեսների դիտարկումներից, իրավասու անձանց ուղղված հարցուփորձերից, ենթադրություններից ու վարկածներից: Իսկ մարդկանց հիմնական զանգվածը՝ հեռուստալսարանը, շուտափույթ ցանկանում է դեպքերի ականատեսը դառնալ էկրաններին կառչած: Նրանց պետք է մատուցվի քաոսային փաստերից առանձնացված առողջ հատիկը՝ հնարավորինս ճշգրիտ տեղեկատվությունը:

Իրադարձությունների ընթացքում իրենց տարբեր կերպ դրսեւորեցին հեռուստաընկերությունները: «Ամենաարագավազը», ինչպես միշտ, «Ա1+»-ն էր, որին միացավ նաեւ «ԱՐ»-ը, դեպքի վայրից կամ հեռուստաստուդիայից ուղիղ եթեր պարտադրելով՝ հիշյալ երկուսը մի քանի ժամ շարունակ միակն էին, որ կապ էին պահպանում հեռուստադիտողի հետ: Չանդրադառնալով մյուս հեռուստաընկերություններին (վերջիններս այդ օրը որոշակի ուշացումով միացան տեղեկատվության ընդհանուր հոսքին) առանձնացնենք «Արմենիայի» գրեթե երկօրյա լռությունը (ինչի յուրատեսակ «փոխհատուցումը», սակայն, հետագա օրերին ցուցաբերած աշխուժությունն էր): Իրադարձությունների լուսաբանման սկզբնական շրջանում ասես երկրորդական դերում էր ազգային հեռուստատեսությունը (ինչը բացատրվում է վերջինի պետական կառույց լինելու, ահաբեկիչների վնասազերծման գործողությունների մի մասնիկը կազմելու եւ այդ իմաստով ուժեղ գրաքննության ու ինքնաքննադատության տակ լինելու պատճառով): Այստեղից էր ընդհանուր պատկերը, որի վերաբերյալ գնահատականները քաղված են հեռուստալսարանին ուղղած մեր հարցումներից:

Լրատվամիջոցների աշխատանքի արդյունավետությունը պիտի գնահատենք, թերեւս, տեղեկատվության ազատ հաղորդման թույլատրելիի եւ անթույլատրելիի սահմանը ճշգրտելով. խոսքը, բնականաբար, վերաբերում է այսպես կոչված սահմանային, ծայրահեղ իրավիճակներին:

Յուրաքանչյուր լրատվամիջոց պետք է ինքն իր համար ճշգրտի այդ սահմանը: Այսքանը գիտակցելով՝ նման պահերին հետաքրքիր մի երկվության ես հանգում. մի կողմից, որպես լրատվամիջոց, պարտավոր ես հավասարիմ մնալ կոչմանդ՝ տարածելով նախ եւ առաջ սոսկ տեղեկություններ, մյուս կողմից էլ, որպես քաղաքական եւ այլ անցուդարձերին առավել իրազեկ օղակ, հետեւաբար եւ ենթատեքստեր վերծանելու գործում առավել զգաստ, ենթադրելի է, որ պետական մտածողություն հանդես բերես երեւույթների հանդեպ: Խնդիրը միայն հրատապ տեղեկատվության ապահովումը չէ, այլ նաեւ այն, որ այդ տեղեկատվությունը չդառնա անկառավարելի մի հոսք, ինքնանպատակ՝ լոկ ուշադրության կենտրոնում գտնվելու, բոլորի հայացքները սեփական ուղղությամբ շրջելու մարմաջին ծառայող: Ցավոք, վերջին իրադարձությունների ժամանակ այդ հատկությամբ աչքի ընկան մամուլն ու հեռուստատեսությունը ներկայացնող որոշ լրատվամիջոցներ, որոնք անհարկի, ոչ հավաստի տեղեկություններ եւ բամբասանքային որակի խոսակցություններ տարածողի դերը ստանձնեցին: Ի վերջո, գրեթե յուրաքանչյուր լրատվամիջոց ունի իր քաղաքական կողմնորոշումը, սակայն այդ համակրանքը պետք է ի հայտ գա այն պահից հետո միայն, երբ բոլոր հնարավոր կտրվածքներով հավասարիմ ես մնացել իրականությանը:

Լրատվամիջոցների «աստղային ժամերը» մեր անկայուն երկրում ու ժամանակներում հենց սահմանային իրավիճակներն են, երբ մարդկանց համար դառնում ես օդի չափ անհրաժեշտ, նրանց հետաքրքրասիրությունը քո շարժիչ ուժն է: Նման պատասխանատվությունը գիտակից վերաբերմունք է ենթադրում, անկախ մյուս գործոններից՝ նաեւ այն պատճառով, որ մի քանի վրիպումներով կարող ես ակնթարթորեն կորցնել մարդկանց վստահությունը: Եվ հակառակը՝ ճիշտ դրսեւորումներով ձեռք բերել այդ վստահությունը:

Աղմկոտ իրադարձություններին սովորաբար հաջորդում է դրանց շահարկումը՝ փայլատակած հետաքրքրության լույսը հնարավորին չափ երկար պահպանելու հույսով: Միեւնույն վերքն անընդհատ քրքրվում է, միեւնույն մարդիկ հանդես են գալիս բարձրագոչ, լացակումած ու ոչինչ չասող ելույթներով. այս գործընթացի սկիզբն արդեն նկատվում է: Սրան էլ հանկարծ (ավելի ուշ) կարող է հաջորդել լռությունը... Նման «շոու» օրինաչափություններում չափազանց դժվար է գտնել «ոսկե միջինը»: Այս խնդիրն էլ պիտի լուծեն լրատվամիջոցները:

ԱՆՈՒՇ ԲԱԲԱՅԱՆ

Մոսկվացիների աչքերում Արարատը լեգենդների լեռ է

Սկիզբը էջ 1

Ասուլիսին ներկա էին «Սոյուզպատենտ», «Ռոստեստ» պետական գերատեսչությունների ներկայացուցիչները, որ հավաստեցին հայկական այս կոնյակների բարձր որակը եւ համապատասխանությունը միջազգային չափանիշներին: Շարժապատկերներն ասուլիսի մասնակիցներին ի ցույց դրեցին մեր կոնյակի պատրաստման 110-ամյա պատմությունը, իսկ ռուս պաշտոնյաները յուրաքանչյուր տեսակի կոնյակի համտեսից հետո խոստովանում էին. «Հայկական կոնյակն առանձնաշնորհյալ է մյուս կոնյակների շարքում»: Ժամանակին ֆրանսիական կոնյակի ջատագով Պիեռ Լառեյն արդեն հայաստանյան կոնյակի գործարանի նախագահի կարգավիճակում ընդունեց հայկական ըմպելիքի գերազանցությունը՝ նշելով, որ Ֆրանսիայում [illegible]

Քարոզարշավի համար պատրաստված տեղեկագրում նշված էր նաեւ էլիտար տեսականին՝ 25 տարուց ավելի կաղնե տակառներում պահված «Էրեբունի», 30-ամյա «Կիլիկիա», 40-ամյա «Սպարապետ» եւ 70-ամյա «Նոյյան տապան»:

Մենք հիշեցրինք, որ «Սպարապետն» այն ժամանակ պաշտպանության նախարար Վազգեն Սարգսյանի 40-ամյակին էր ձոնված: Հոկտեմբերի 27-ի ոճրագործության զոհ դարձած վարչապետ Վազգեն Սարգսյանի հիշատակի համար այս կոնյակի արտադրություն-իրացումը՝ հատուկ ձեւավորմամբ, հարգանքի համեստ տուրք կդառնա: Պիեռ Լառեյը «Ազգին» հավաստեց, որ հոկտեմբերի 27-ից հետո իրենք պարտավորված են ավելի եռանդուն աշխատելու, քանզի Հայաստանը, ինչպես Արարատը, ցնցումների չպետք է ենթարկվի:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 529353. AT&T (3742) 151065
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ՋՈՐԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայութիւն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածք «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՐՑԱԴՐՈՒՄՆԵՐ

Պաշտպանության նախարարությունն արդեն ստանձնե՞լ է բոլոր ուժայինների պարտականությունները

Հայաստանյան մամուլի երեկվա քննարկման թեման հինգ ահաբեկիչների քրեական գործը ՀՀ զինվորական դատախազությանը հանձնելն էր, որում մեկնաբանություններից բացի նաեւ մտահոգություն կար: Մտահոգության պատճառներից առաջինն այն էր, որ պաշտպանության նախարարության անունից արված հայտարարությունը, որով պահանջվում էր երկու ուժային նախարարների ու գլխավոր դատախազի հրաժարականը, կարծես իրականություն է դառնում: Չնայած նրան, որ ուժայինների հրաժարականը բացառություն ունի, բայց գլխավոր դատախազինը ոչ մի կերպ չի տեղավորվում այդ կոնտեքստում: Իհարկե, դա չի նշանակում, թե հայտարարության հեղինակներն անտեղյակ էին դատախազության իրավասություններին, հատկապես երբ համահեղինակները սպաներից առավել որոշակի քաղաքական ուժեր են:

Դրան հետեւեց մամուլի այն հրապարակումը, թե «դիակները դեռեւս չսառած», հոկտեմբերի 27-ին, ժամը 22:30-ի սահմաններում որոշակի անձինք, նաեւ զինվորականներ, ՀՀ նախագահին են ներկայացրել 5 անձանց անուններ, պահանջելով նույն օրը նշանակումներ կատարել: Ներկայացված անվանացանկում եղել է նաեւ ՀՀ զինվորական դատախազ Գագիկ Ջհանգիրյանի անունը: Հիշեցնենք, որ «Հայկական ժամանակը» հոկտեմբերի 30-ի համարում տեղեկացրեց, որ քննությունը վարում է զինվորական դատախազության հատուկ կարեւորագույն գործերով (ՀԿԳ) բաժինը եւ քննչական խումբը ղեկավարում է ՀՀ դատախազության ՀԿԳ բաժնի քննիչ Գեւորգ Թովմասյանը: Հաջորդ օրը սակայն պաշտոնական տեղեկատվությունը նոր ղեկավարի անուն նշեց՝ ՀՀ զինվորական դատախազ Գագիկ Ջհանգիրյան:

Այս հանգամանքը փաստում է, որ նախ՝ ՊՆ-ի հիշյալ հայտարարության ստորագրածները ամեն կերպ ուզում են իրականություն դարձնել իրենց մտահղացումը՝ փոխել ՀՀ գլխավոր դատախազին, իսկ եթե այն դեռեւս չի հաջողվում՝ գոնե ստանձնել գործի վարույթը՝ օրակարգում պահելով Գագիկ Ջհանգիրյանի նշանակումը, մանավանդ, եթե քննությունը հաջող ավարտ ունենա: Սրանով է բացատրվում օրվա կեսին քննչական խմբի ղեկավարի փոփոխությունը, որն, ի դեպ, չհերքեցին դատախազությունում, ղեկավարի փոփոխության մասին ասելով՝ «շատ հավանական է»:

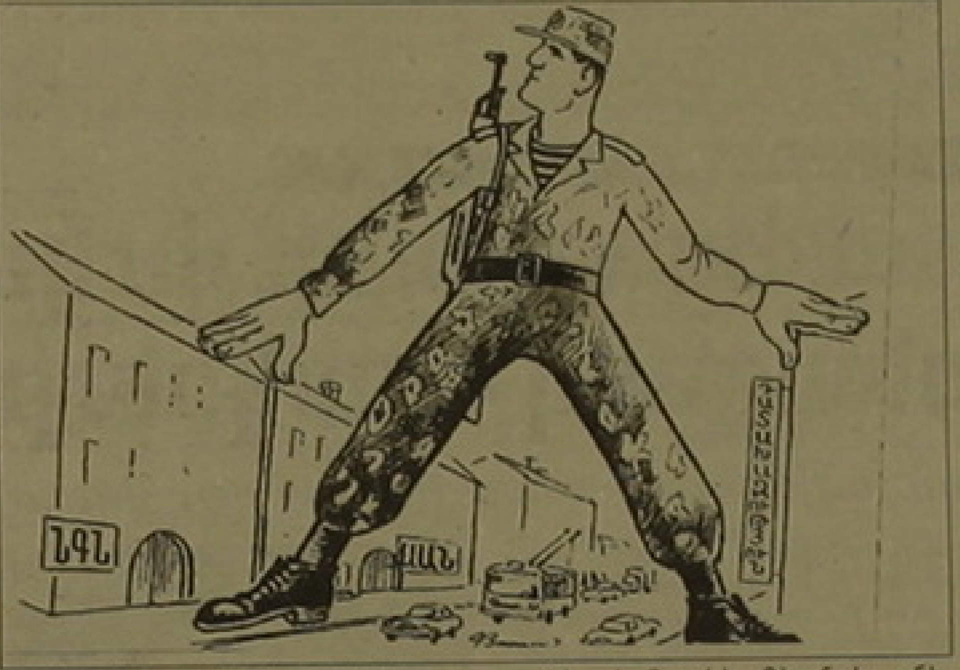

Պարզվեց նաեւ, որ այս մտահոգությունը միայն մամուլինը չէ, շարքային քաղաքացիները նույնպես պաշտոնական պատասխան են ուզում ստանալ: Մասնավորապես, ՀՀ նախագահին առընթեր մարդու իրավունքների հարցերի հանձնաժողովը քաղաքացիների հարցումների հարկադրանքով է բացատրում նոյեմբերի 2-ին հանձնաժողովի արտահերթ նիստ հրավիրելը: Քննարկումը պետք է պատասխաներ օրակարգային երկու հարցերի՝ իրավունք ունե՞ն զինվորները խուզարկություն կատարել մայրուղիներում եւ արդյոք զինվորական դատախազությո՞ւնը պետք է հետաքննի քրեական գործը: Ավելորդ ենք համարում նշել, որ նիստին հրավիրվել են միայն պետական լրատվամիջոցները, որոնք, սակայն, ոչինչ չեն հրապարակել:

Օրակարգային առաջին հարցի՝ իրավունք ունե՞ն զինվորականները խուզարկություն կատարել, հանձնաժողովը մատնանշել է ՀՀ Սահմանադրության 5-րդ հոդվածը. «Պետական մարմինները եւ պաշտոնատար անձինք իրավասու են կատարել այնպիսի գործողություններ, որոնց համար լիազորված են օրենսդրությամբ»: Տվյալ դեպքում, զինվորների գործը չէ խուզարկություն կատարել, այլ ներքին գործերի նախարարության:

Երկրորդ՝ ճի՞շտ է քրեական գործը զինվորական դատախազության վարույթ հանձնելը: Հարցի վերաբերյալ նշվել է, որ քրեական դատավարության նոր օրենսգիրքը չի կանոնակարգում այդ հարցը: Փոխարենը հարցին հստակ պատասխան է տալիս զինվորական դատախազության կանոնադրությունը, որը զինվորական դատախազության վարույթում գտնվող քրեական գործերի համար զինվորականի առկայությունը պարտադիր է համարում: Երկրորդ հակասությունը տրամաբանական ենթահող ունի՝ մարդկային պարզ տրամաբանությամբ այն չպետք է գտնվեր զինվորական դատախազությունում, որովհետեւ սպանվածներից ոչ ոք զինվորական չէ:

Արդյոք այս մեթոդով, անուղղակիորեն պաշտպանության նախարարությունը իր ձեռքում չի՞ կենտրոնացրել իրավապահ բոլոր մարմինների գործառույթը՝ գլխավոր դատախազության, ներքին գործերի, թերեւս նաեւ ազգային անվտանգության, քանի որ ասվում է, թե ահաբեկիչների հսկողությունն իրականացնում է ռազմական ոստիկանությունը: Այն էլ Ազգային անվտանգության նախարարության ներսում: Եվ արդյոք դա չի՞ նշանակում, որ ՀՀ նախագահը թեպետ չի ստորագրել երկու ուժային նախարարների հրաժարականը, բայց գործնականում հայտարարության հեղինակներն արդեն ստանձնել են նրանց եւ դատախազության պարտավորությունները:

ՄԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Ովքե՞ր եւ ինչո՞ւ են առավել պղտորում քաղաքական արդեն պղտոր մթնոլորտը

Ամենեւին նպատակ չունենալով արդարացնել ՆԳ եւ ԱԱ նախարարությունների գործունեությունը (կամ անգործունեությունը) մինչեւ հոկտեմբերի 27-ը, ճակատագրական հոկտեմբերի 27-ին եւ դրանից հետո, հեռու լինելով ՀՀ գլխավոր դատախազության աշխատանքն իդեալականացնելու միտումից (դատախազության տեխնիկական, մարդկային եւ կադրային ներուժը, ցավոք, անհրաժեշտ արդյունավետություն չի երաշխավորում), արձանագրենք, որ քաղաքական որոշ շրջանակներ ոչ առանց հիմքի կասկածի տակ են դնում հիշյալ գերատեսչությունների ղեկավարներին «անհապաղ» պաշտոնանկ անելու զինված ուժերի հրամկազմի «վերջնագիրը»: Ուշագրավ է, որ հրաժարականների վերաբերյալ կրքերը բորբոքվում են հատկապես ԱԱ նախարար Սերժ Սարգսյանի շուրջ, թեպետ վերջինիս եւ ՆԳ նախարար Սուրեն Աբրահամյանի միջեւ հավասարության նշան դնելն արդարացի չէ (չխոսելով ՀՀ գլխավոր դատախազի մասին, որը հոկտեմբերի 27-ի ոճրագործության համար պատասխանատու լինել չէր կարող): Եթե Սերժ Սարգսյանին կարելի է մեղադրել ԱԺ անվտանգությունն ապահովելու միջոցներում խստագույնս թերանալու, ավելի ճիշտ ԱԺ «անպաշտպանության» 1991 թ.-ից ի վեր առկա ավանդույթը չխախտելու մեջ, ապա ՆԳ նախարարի գործողություններն ուղղակի տարակուսելի էին: Սուրեն Աբրահամյանը բարեբախտաբար անվնաս «դուրս գալով» նիստերի դահլիճից, ոչ թե պատանդ վերցված պատգամավորներին ահաբեկիչների հետագա գործողություններից ապահովագրելու միջոցառումներն է մինչեւ վերջ վերահսկել, այլ «վազել» ՊՆ, ուր այդ պահին հրամանատարներին «մշակում» էր «ռեւանշիստների» ծանր հրետանին: Իր աշխատասենյակում ՆԳ նախարարը հայտնվում է միայն հաջորդ օրը, 15:30-ին, մինչ այդ՝ անորսալի մնալով նույնիսկ ՀՀ նախագահի համար:

Հիշյալ եռյակի պաշտոնանկության գլխավոր կռվանը 1998 թ.-ից ի վեր բարձրաստիճան պետական այրերի սպանությունների չբացահայտումն է: Մեղադրանքը տեղին է, սակայն փորձենք վերհիշել, թե ինչպես եւ ինչից սկսվեց ահաբեկչությունների այն ալիքը, որոնց մասին այսօր ամենից բարձր գոռում են հիշատակված գործիչները: Ամեն ինչ սկսվեց 1998 թ. փետրվարին, երբ պարզ դարձավ, որ ՀՀ վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը չի զորակցում ղարաբաղյան կարգավորման՝ ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հավանությանն արժանացած ծրագրին. հնչեցին կրակոցներ, որոնք այն ժամանակ, բարեբախտաբար, մարդկային զոհերի չհանգեցրին՝ գուցե այն պատճառով, որ ահաբեկչության «իմիտացիա» էին ընդամենը: «Մահափորձերին» հաջորդեց այն ժամանակ իշխող ՀՀՇ-ի շռնդալից հայտարարությունը՝ «իրավիճակին չտիրապետող» վարչապետի հրաժարականի ակնհայտ ենթատեքստով: ՀՀՇ-ի հաշվարկները, սակայն, չարդարացան՝ գլխավորապես Ռոբերտ Քոչարյանին սատարելու Վազգեն Սարգսյանի վճռական եւ վճռորոշ կեցվածքի շնորհիվ, որի հետեւանքը ՀՀՇ-ական վերնախավի «փաթեթային» հրաժարականը եղավ:

Ռոբերտ Քոչարյանին պաշտոնանկ անելու փորձերը շարունակվեցին նաեւ հետագայում՝ նախագահական ընտրություններից առաջ եւ հետո: Իսկ իրական ահաբեկչությունների ալիքն սկսվեց այն պահից, երբ հասարակայնությանը հայտնի դարձավ, որ Վանո Սիրադեղյանը հրավիրվել է ՀՀ գլխավոր դատախազություն: Գրեթե անմիջապես հետո գլխավոր դատախազ Հենրիկ Խաչատրյանն սպանվեց իր իսկ առանձնասենյակում, իսկ մարդասպանը «հաջողությամբ» ինքնասպան եղավ: Ավելի ուշ գնդակահարվեցին պաշտպանության եւ ՆԳ փոխնախարարները, եւ յուրաքանչյուր նոր սպանությունից հետո վերսկսվում էր նույն «անիշխանության» հանկերգը, ՆԳ եւ ԱԱ նախարար Սերժ Սարգսյանի հրաժարականի պահանջով համեմված: «Երգողները» նույն (ՀՀՇ-ական եւ ՀՀՇ-ամերձ) շրջանակներն էին, որ հրաժարականների անհրաժեշտությունն ամենեւին չէին տեսնում կամ առնվազն չէին գովազդում Համբարձում Ղանդիլյանի եւ Համբարձում Գալստյանի, Վարդգես Պետրոսյանի եւ մյուսների սպանություններից հետո:

Անիշխանության վարկածն անմիջապես զարգացրեց «Առավոտը» հոկտեմբերի 29-ի համարի նույնանուն խմբագրականում, նոյեմբերի 2-ի խմբագրականում արդեն, 1995-98 թթ. (ՀՅԴ կասեցման տարիներին) ահաբեկչությունների բացակայության «մեծախորհուրդ» փաստն ընդգծելուն զուգահեռ «թափանցիկ» զուգահեռ անցկացնելով 1999 թ. հոկտեմբերի 27-ի եւ 1996 թ. սեպտեմբերի 25-ի իրադարձությունների միջեւ: Այն ժամանակ նախագահական ընտրությունների արդյունքները վիճարկող երեւանցիների մի հսկա զանգված պահանջում էր դրանք ստուգելու հնարավորություն ընձեռել ընդդիմությանը, մինչդեռ հոկտեմբերի 27-ին 5 ահաբեկիչներ, անցաթղթերով եւ ավտոմատներով զինված, ժողովրդի անունից գնդակահարեցին ժողովրդի ընտրյալներին եւ, թիկունքում համախոհների փոքրիկ խումբ անգամ չունենալով, հայտարարեցին, թե անարդար ընտրությունների դեմ են բողոքում:

Սա այն պարագայում, երբ ոչ 1998-ի նախագահական, ոչ էլ 1999-ի խորհրդարանական ընտրությունները ժողովրդի մեջ նկատելի հակազդեցություն չառաջացրին: Զուգահեռը, հետեւաբար, ապատեղեկատվության ոլորտից է, ուր, ինչպես միշտ, առավել պարզունակ էր «Հայկական ժամանակը»: Նոյեմբերի 3-ի համարում, մի կողմից արձանագրելով, որ ստեղծված իրավիճակում «Ռոբերտ Քոչարյանն անպաշտպան է», ասել է թե հոկտեմբերի 27-ի եղեռնագործությունը նրան ձեռնտու լինել չէր կարող, թերթը մյուս կողմից ակնարկում է, թե պատճառը բանակի օպերատիվ գործողությունների շնորհիվ Նաիրի Հունանյանի խմբի գործողությունների կիսատ մնալը կարող էր լինել, այսինքն՝ եթե գործողություններն ավարտին հասներ, Քոչարյանը շահած դուրս կգար: Ակնարկը դարձյալ թափանցիկ է, սակայն անհեթեթ. ի՞նչ կարող էր անել Նաիրի Հունանյանի խումբը, որ չի արել. ավարտել «ինքն իր դեմ» ՀՀ նախագահի նախաձեռնած հեղաշրջո՞ւմը:

Ի՞նչ է ստացվում. այն ժամանակ, երբ երկրի հիմնական քաղաքական ուժերը հավաստում են ուժերի հարաբերակցության խճանկարը պահպանելու պատրաստակամությունը («Առավոտի» նոյեմբերի 3-ի խմբագրականը դա հետեւյալ կերպ է գնահատում. «Երկրի քաղաքական կուսակցություններն իրենց վախկոտության եւ անսկզբունքայնության պատճառով դարձել են կատարյալ «փալաս»), ՀՀՇ-ամերձ ուժերը ջանք չեն խնայում պղտորելու քաղաքական մթնոլորտը: Ինչո՞ւ. քաղաքական փոխված իրավիճակի կրակից պատասխանատվությունից խուսափելու եւ իշխանության լծակները վերադարձնելու շանսեր փախցնելու համա՞ր: Երկիրն իսկապես թուլացել է եւ դեռ երկար ուշքի չի գալու հոկտեմբերի 27-ի արյունահոսությունից, սակայն պարտության հետ չհամակերպվող ուժերի հաշվարկները, արդեն որերորդ անգամ, վստահաբար, չեն արդարացել: Եվ ամենակարեւորը ոչ թե քաղաքական ուժերի անսկզբունքայնության, այլ միակ ճիշտ ճանապարհը որդեգրած լինելու շնորհիվ:

ԱՆՈՒՇ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Պարզաբանում է Սուրեն Աբրահամյանը

Հոկտեմբերի 27-ին Ազգային ժողովի դահլիճում տեղի ունեցած արյունոտ իրադարձություններից ի վեր զանգվածային լրատվամիջոցներում եւ հասարակության մեջ զանազան լուրեր եւ ասեկոսեներ են պտտվում, թե այդ ողբերգական պահին որտեղ է եղել եւ ինչ է արել ներքին գործերի նախարարը:

Իրավիճակը ներկայացնելով, ՆԳ նախարար Սուրեն Աբրահամյանն ասաց հետեւյալը. ««Ես նիստերի դահլիճում եմ եղել, եւ ահաբեկիչներն իսկապես փնտրել են ինձ, հարցուփորձ արել պատգամավորներին: Շնորհակալություն պիտի ասեմ, որ նրանցից ոչ մեկը մատնության չգնաց. հայտարարեցին, թե ես դահլիճում չեմ եւ նրանց օգնությամբ ու խորհրդով դահլիճից հեռացա որպես վիրավորին ուղեկցող պատգամավոր: Դրսում, հանրապետության նախագահին հանդիպելով եւ նրա հրահանգով անցել եմ մեր ստորաբաժանումների գործողությունների համակարգմանը: Այնուհետեւ ՆԳ փոխնախարար, ներքին զորքերի վարչության պետ Հայկ Հարությունյանին ուղարկել եմ պաշտպանության նախարարություն՝ ՊՆ ղեկավարության հետ համաձայնեցնելու բանակային ստորաբաժանումների եւ ներքին զորքերի գործողությունները: Այնուհետեւ ինքս եմ մեկնել պաշտպանության նախարարություն. խորհրդակցության նպատակը փոխհամագործակցության ապահովումն էր, իրավիճակը կայուն ու վերահսկելի պահելը, հուզական ու հապճեպ քայլերից զերծ մնալը, ինչը, կարծում եմ, հաջողվեց բոլորիս ջանքերով: Պաշտպանության նախարարությունից վերադարձել եմ ՆԳ նախարարություն հաջորդ օրը կեսօրին եւ տվել իմ հրաժարականը, որը պայմանավորված չէ որեւէ հայտարարությամբ կամ որեւէ մեկի պահանջով:

Ես արդարանալու փորձ չեմ անում, ուղղակի պարզաբանում եմ իրադարձությունների եւ իմ գործողությունների ընթացքը»:

Նախարարը նպատակահարմար չգտավ մանրամասնել կատարվածը՝ առանց այն էլ լարված իրավիճակն էլ ավելի լարելու մտահոգությամբ: Հավանաբար նա դա կանի առաջիկայում՝ լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ:

ՆԳ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ԵՎ ԼՐԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ահաբեկչություն

— Ինչո՞ւ բացատրել ազգային հեռուստատեսության զգուշավոր պահվածքը, որը բազմաթիվ մեկնաբանությունների տեղիք է տվել...

— Մեր պահվածքում ոչ թե զգուշավորություն կար, այլ կար հավասարակշռություն եւ բարդ պահի գիտակցում (պահ բառը, իհարկե, այստեղ մի քիչ կարճ է ընկալվում, պահը իրականում այն 10-ից ավելի երկար ու ծիգ ժամերն էին): Բնական է եւ հասկանալի, որ ԱՀ-ն տեղյակ էր, թե ինչ է կատարվում ԱԺ շենքում սպանդի սկզբից մինչեւ վերջ, քանի որ ԱՀ-ն իրականացնում էր հերթական նկարահանումը, որը քա՞ն ժամանակ են շարունակվել նկարահանումները եւ ի՞նչ կադրեր կան ձեր ձեռքի տակ, որ խուսափել եք հրապարակել, բայց արդեն 6-7 օր է անցել ու չեն հրապարակվում:

— Տեւողության ու մանրամասների մասին այսօր ես երեւի թե չխոսեմ: Նկարահանումը ԱԺ-ում, իհարկե, շարունակվել է որոշակի ժամանակ, բայց քանի որ նախաձեռնության շահերից ելնելով այդ տեսանյութերը պատկան մարմինների մոտ են, նրանք միայն կորոշեն, թե ե՞րբ է պետք ցուցադրել կամ պետք չէ: Կարող եմ միայն ասել, որ նկարահանվածը միայն այն չէ, ինչ ցուցադրվել է արդեն: Կան այլ հեռախոսակապ հաստատել պատանդներից մեկի հետ: Մի խոսքով, մենք բոլոր հնարավորություններն ունեինք եւ բոլոր օպերատիվ հարցերը կարող էինք կարգավորել: Մենք նույնիսկ մեկ տողով հաղորդում էինք մեր հեռուստադիտողին, որ տալիս ենք բացառապես պաշտոնական տեղեկատվություն. յուրաքանչյուր թողարկման վերջում այդ արտահայտությունը հնչում էր: Այն, ինչ մենք արեցինք, պրոֆեսիոնալիզմը դա էր այդ պահին, այլ ոչ թե չակերտավոր օպերատիվությունը, որը կարող էր շատ ավելի վատ հետեւանքների բերել:

Ի դեպ, ինչ որ մենք ասում էինք եթերում, դրանից ավելին էլ տեղադ- անգամ պատահաբար հանդիպել եմ մայիսին, օպերայի հրապարակում «Արժանապատիվ ապագա» կուսակցության նախընտրական համերգին: Նաիրին ու իր ընկերները փորձում էին շապիկներ վաճառել, եւ «Արժանապատիվ ապագա» կուսակցությանն առաջարկում էին իրենց խորհրդանիշները տպել այդ շապիկների վրա: Դրանից հետո մենք չենք շփվել: Իմ տպավորությամբ իմ անվան անընդհատ շոշափումը նրա եւ իր հոր կողմից կարելի է բացատրել հետեւյալ կերպ. Նաիրիի ակնհայտ անբավարարվածությունը, չկայացած լինելը, ինչ-որ դերակատարում, թերեւս, ունեցել է, որովհետեւ անընդհատ շեշտվում պանի միջոցով կազմակերպվեց, ու իրենք չորսհոգանոց խմբով մեկնեցին Թուրքիա: Հաղորդումը բերեցին, նյութը ինքնին հետաքրքիր էր, որովհետեւ այնտեղ կային հարցազրույցներ Թուրքիայի մշակույթի, զբոսաշրջության նախարարների, որոշ լրատվամիջոցների ղեկավարների հետ, բայց սցենարական հիմքը թույլ էր, օպերատորական աշխատանքն ուղղակի անընդունելի ԱՀ-ով եթեր հեռարձակելու համար, շատ վատ էր նկարված: Իրենք նեղացան, եւ այդտեղից էլ մեր շփումները դադարեցին:

— Տեղեկատվություն կա, որ դուք խնդիրներ ունեք պաշտպանության նախարարության հետ,

ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ

Ազգային հեռուստատեսությունը փրկության օպերացիան իրականացնող օղակներից մեկն էր

Իսկական պրոֆեսիոնալիզմը` ըստ ազգային հեռուստատեսության ու Տիգրան Նաղդալյանի

Հոկտեմբերի 27-ի ողբերգական գիշերվա ու նրան հաջորդող օրերի ընթացքում, երբ հազարավոր մարդիկ հեռուստացույցի առաջ անհամբեր սպասում էին դեպքերի զարգացմանը, մի կողմից ստիպված էին լսել ազգային հեռուստատեսության բացառապես եւ գրեթե ոչինչ նոր բան չասող պաշտոնական տեղեկատվությունը, մյուս կողմից մասնավոր հեռուստաընկերություններից հոսող «չճշտված», «ոչ հավաստի աղբյուրների» պիտակներով տրվող տեղեկատվության հեղեղը: «Ազգի» հարցազրույցը ազգային հեռուստատեսության գործադիր տնօրեն Տիգրան Նաղդալյանի հետ նպատակ ունի պարզել ԱՀ-ի այդ գիշերվա պահվածքի որոշ մանրամասների ենթատեքստը, ինչպես նաեւ Նաիրի Հունանյանի, նրա հոր եւ էլի ուրիշների կողմից նրա անվան բազմաթիվ հիշատակումների հարցը:

պետք է երեկոյան հեռարձակվեր եթեր:

— Լուսաբանեք, խնդրեմ, այն առաջին քայլերը, որոնք կատարեցիք դուք:

— Առաջին քայլն ուղղված էր ԱՀ շենքի պաշտպանության ուժեղացմանը, ինչը հաշված րոպեների ընթացքում կազմակերպվեց եւ շենքը վերցրվեց ուժեղացված հսկողության տակ: Հետո մենք ուղղակի արդեն որպես հեռուստատեսություն, սկսեցինք լուսաբանել դեպքերի ընթացքը եւ կատարվածից 45-50 րոպե հետո արդեն առաջին հաղորդագրությունն ու պատմական դարձած կադրերը հեռարձակվեցին եթեր: Պարզվեց, որ CNN-ը ուղղակի միացած էր պահել ԱՀ-ի արբանյակային հեռարձակման վրա:

— Ի դեպ, կարծիք կա, որ CNN-ը, դրսի այլ լրատվամիջոցներ շատ ավելի օպերատիվ եւ հարուստ տեղեկատվություն են տվել եւ շատ ավելի կադրեր ԱԺ-ից, քան ԱՀ-ն...

— Եթե իրադարձությունն այսքան ողբերգական չլիներ, ես դա ծիծաղելի կգնահատեի: CNN-ը ուղղակի հնարավորություն չուներ մեզանից օպերատիվ աշխատելու, որովհետեւ այստեղ օպերատիվ աշխատող խմբեր որպես կանոն չի պահում, եւ երկու օր հետո միայն CNN-ի խմբերը հայտնվեցին Հայաստանում: Եթե ուշադրություն եք դարձրել, մենք հայտարարեցինք, որ կեսժամյա պարբերականությամբ տեղյակ կպահենք դեպքերի զարգացմանը: Անհապաղ հանձնարարություն տրվեց գտնելու ահաբեկչի լուսանկարը, քանի որ շարունակվող նկարահանումը դեմքեր ցույց չէր տալիս, եւ պարզ չէր, թե հարձակվողներն ովքեր են: Ենթադրությունների վրա կառուցեցինք տեղեկատվությունը, անմիջապես գործի դրվեց մեր երկրորդ շարժական հեռուստակայանը, որովհետեւ առաջինն ըստ էության պատանդ մնաց ԱԺ-ում...

— Պատանդ կայանի եւ օպերատորի մասին լրացուցիչ ի՞նչ կարող եք ասել:

— ԱԺ-ում այդ ամենին ներկա եղած օպերատորներից մեկը հիվանդ է, մյուսին ծեծել են, ստիպել վեր կենալ ու շարունակել նկարահանումները: Միառժամանակ հետո նա լքել է դահլիճը:

— Միջադեպի սկզբից հետո ինչ- կադրեր, որոնք այդ պահին չցուցադրելը մի պատճառ ուներ միայն. դրանք կարող էին ուղղակի անկանխատեսելի լարվածություն եւ կրքերի անկանխատեսելի բորբոքում առաջացնել առաջին պահերին, երբ բոլորս պարզապես շոկի մեջ էինք: Մենք բնականաբար այդ բոլորը տեսել ենք, այդտեղ կան ուղղակի բացահայտ դաժան կադրեր, որոնք այդ պահին ցուցադրելը սխալ կլիներ թեկուզ հենց երկրի կայունության պահպանման իմաստով: Երկրորդ շարժական կայանը մենք գործադրեցինք Գիտությունների ակադեմիայի շենքի դիմաց, եթեր մտանք, եւ, մի խոսքով, փաստեցինք մեր պատրաստակամությունը օպերատիվորեն լուսաբանումը շարունակելու: Սակայն երբ պարզվեց, որ ահաբեկիչները մեծ թվով պատանդներ են պահում դահլիճում, սկսվեցին բանակցությունները նրանց ազատելու համար, այդ պահից արդեն մեր բոլոր գործողությունների հիմքում ընկած էր բանակցային գործընթացին չվնասելը:

— Կարելի՞ է փաստել, որ այդ պահից ԱՀ-ն զուտ տեղեկատվություն ապահովելու իր ֆունկցիան մի կողմ դրեց եւ դարձավ պատանդների ազատման օպերացիայի մի օղակը:

— Մենք շարունակում էինք տեղեկատվությունը, պարզապես այնպիսի տեղեկատվությունը, որը չպետք է գրգռեր ահաբեկիչներին, չպետք է փորձեր բանակցող ՀՀ նախագահի մանեւրելու հնարավորությունները: Այսինքն մեր գլխավոր նպատակն էր այդ պահին այդ 40-ից ավելի մարդկանց կյանքին չվնասելն էր: Այո, ըստ էության հեռուստատեսությունը օպերացիային օժանդակող օղակ էր, հատկապես, երբ հայտնի դարձավ գլխավոր պահանջը ԱՀ-ով ուղիղ եթերի մասին: Մի խոսքով, կամա թե ակամա ԱՀ-ն դեպքերի կիզակետում էր հայտնվել: Մենք մշտական կապի մեջ էինք բանակցություններ իրականացնող նախագահի ներկայացուցիչների հետ, մշտապես համադրում էինք մեր գործողությունները եւ փոխադարձ պայմանավորվում տրվող տեղակատվության բնույթի շուրջ: Ես մոռացա ասել, որ մենք առաջինը կարողացանք րում էինք «Ինտերնետի» մեր սայթում, որտեղ մտնողների թիվը հաշված րոպեների ընթացքում աստղաբաշխական պրոգրեսիայով սկսեց աճել. եթե մինչ այդ օրական միջինը 100-110 հաճախորդ էինք ունենում, այդ օրը հաշված րոպեների ընթացքում անցավ 5 հազարից:

— Բայց ի վերջո, բնակչությունը սպասում էր ավելի արժանահավատ տեղեկատվության: Չե՞ք գտնում արդյոք, որ ձեր գործելակերպով բացեցիք ճանապարհը չճշտված ու ոչ հավաստի տեղեկատվության առջեւ:

— Կարծում եմ: Ցավոք, այս ողբերգական միջադեպը մեկ անգամ եւս ընդգծեց, որ մեր լրատվական դաշտը կայացած չէ եւ չի կարողանում համարժեք արձագանքել իրադարձություններին: Այն, ինչ որ ՀՀ-ն էր տալիս, միանշանակ ընդունվում էր որպես պետության կողմից ձեռնարկված տեղեկատվություն եւ ուղղակի հարված կարող էր հասցնել բանակցային գործընթացին: Ցանկացած բառ, խոսք, որը հավասարակշռված չէր, կարող էր ուղղակի գրգռել եւ պատճառ դառնալ նոր զոհերի:

— Չե՞ք կարծում, որ եթե Նաիրի Հունանյանը կարողացավ իր հրոսակախմբով ԱԺ-ում այդ սպանդը կազմակերպել, նույնը նա հանգիստ կարող էր անել նաեւ հեռուստատեսությունում ու մտնելով ուղիղ եթեր հայտարարություններ անել, այն, ինչը ուզում էր անել: Դա ի՞նչ հետեւություններ է թույլ տալիս ձեզ անելու ու նաեւ՝ կանխարգելիչ քայլեր:

— Թե հետագայում ի՞նչ կարվի, գիտեք, այդ ճանապարհով ուղղակի կարող ենք 37 թվականին հասնել եւ ցանկացած մարդու մեջ պոտենցիալ մարդասպան տեսնել:

— Ինչը դուք չէիք կարող տեսնել Նաիրիի մեջ ուղղակի որպես ուսանողական տարիների ընկե՞ր...

— Ոչ, իհարկե, ոչ:

— Ինչո՞ւ կպատասխանեք Նաիրիի հոր այն հայտարարությանը, որ դեպքի օրը իր տղաները սպասել են ձեզ:

— Ես դրան մեկնաբանություն տալ չեմ կարող, պարզապես կարող եմ ասել, որ Նաիրիի հետ վերջին է, թե ընկերները պաշտոններ, դիրք, ընտանիք ունեին, իսկ ինքը, որ նրանցից խելոք էր եւ ավելի մեծ կարողություններ ուներ, այդ ամենը չուներ: Ես լսեցի մեկ այլ անհեթեթություն, թե իբր Տիգրան Նաղդալյանի հայրը, քեռիները հեռուստատեսության տնօրենի պաշտոնն իր համար գնել են, իսկ Նաիրին փող չի ունեցել պաշտոն գնելու: Այս ամբողջը որոշակի տեղ է տալիս ենթադրություններ անելու այդ ամբողջ ողբերգության դրդապատճառների, մղիչների մասին: Ի դեպ, Նաիրին այդ գիշեր ասել է, որ առաջինը պատրաստվում է կախաղան բարձրացնել հենց այն մարդկանց, որոնք իրեն հետ ընկեր են եղել, բայց հիմա թողել առաջ են գնացել, ու ինչ-որ անուններ է տվել, այդ թվում իմ անունը: Ամբողջը համադրելով ես նոր միայն սկսում եմ հասկանալ...

— Այդ ի՞նչ հաղորդում եք մերժել:

— Շատ հաղորդումներ են մերժվում, եւ շատերը կարող են զայրանալ, բայց դրա համար ոչ ոք մարդ չի սպանում: Հաղորդաշարը կոչվում էր «Ազատ բեմ», խնդիր ուներ լուսաբանել ցեղասպանությունը որպես երեւույթ, նաեւ նրա ճանաչման խնդիրը: Երկու-երեք թողարկումից հետո պարզ էր, որ պետք է փակել: Այդ ժամանակ Նաիրիի կողմից եղավ ուրիշ առաջարկ պատրաստել տարածաշրջանային մի հաղորդում, որտեղ պետք է պատմվեր հարեւան երկրների մասին: Առաջինը ընտրվել էր Թուրքիան: Գաղափարը հետաքրքիր էր որպես այդպիսին, եւ մեր արտգործնախարարության միջոցով, ՊՆ-ում Թուրքիայի դես- եւ մի քանի օր առաջ ԱՀ-ի կողմից արգելվել է «Զինուժը»:

— Դա իրականությանը բացարձակապես չի համապատասխանում: Իսկ ՊՆ-ի կողմից հսկողությունն իրականացվում է հենց դեպքի օրվանից: Հիմնականում պաշտպանության տակ են առնված շենքի մուտքերը, ինչպես նաեւ հատուկ կարեւորության հատվածները:

— Հայտնի է, որ տեղական մի քանի թերթերի, մասնավորապես «Ազգին» հեռախոսազանգերով առաջարկվել են Նաիրի Հունանյանի լուսանկարները՝ յուրաքանչյուրը 1000 դոլար արժեքով: Կարծիք կա, որ այդ լուսանկարները կարող էին արվել միայն ձեր նշած տեսաերիզից եւ դուրս գալ միայն ԱՀ-ից:

— Ազգային հեռուստատեսությունից տարածվելու տարբերակ չկա, որովհետեւ տեսանյութի ոչ մի կադրում խոշոր պլանով ահաբեկիչներից որեւէ մեկը չի երեւում: Ի վերջո, եթե իրականում այդ լուսանկարները լինեին, դրսից այդ գումարով հաստատ կգնեին: Իսկ ողբերգության վրա փող աշխատելու ցանկություն ոչ մեկի մեջ երբեք չի ծնվել: Ես հավատացնում եմ, որ շատ ավելի մեծ գումարով, օրինակ, հնարավոր կլիներ վաճառել այն տեսաերիզը, որի մասին ասվեց, առաջարկություններ եղել են հեռուստաընկերություններից, ի դեպ, խոշոր ընկերություններ ու խոշոր գումարներով:

— Չե՞ք գտնում, որ Նաիրի Հունանյանի նախկին լրագրող լինելու հանգամանքը գցեց լրագրողների ու լրատվամիջոցների վարկը ընդհանրապես:

— Էլի լրագրողները որպես կանոն շտապեցին շրջանառության մեջ դնել նրա անունը որպես լրագրողի, որովհետեւ իրենք էին առաջինը ճանաչել Նաիրիին: Բայց նրանք, ովքեր մոտիկից կամ ոչ այնքան մոտիկից գիտեին Նաիրիին, տեղյակ էին, որ նա լրագրության մեջ առնվազն վերջին 7-8 տարիներին չկա եւ փորձերն էլ լրագրության մեջ որպես կանոն հաջողությամբ չեն պսակվել: Այսօր այնքան շատ մարդ է փորձում լրագրությամբ զբաղվել, եւ եթե բոլորը իրենց տեղում ինչ-որ սխալ քայլեր անեն, այդ մասնագիտության վարկը կարող է այս երկրում զրոյի հավասարվել: Կատարվածը թերեւս մեկ անգամ եւս մեզ բերում է այն մտքին, որ պետք է ուժեղացվի պատասխանատվությունը լրագրողի կոչման ու լրագրության նկատմամբ:

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ազգային

Նախագահի քաղաքական հենարանը

Հայաստանի երրորդ հանրապետության ծննդյան օրից մինչեւ այժմ մենք չենք կարողանում ձերբազատվել խորապես սխալ, նույնիսկ անհեթեթ մի հարցադրումից՝ ո՞վ է նախագահի քաղաքական հենարանը: Նախորդ նախագահի պարագայում այդ «դափնիները» որեւէ մեկին չզիջելու վճռականությամբ հանդես էր գալիս ՀՀՇ-ն, ներկա նախագահի պարագայում թեեւ ավելի պակաս աղմկարարությամբ, ՀՅԴ-ն: Երկու դեպքում էլ «հաղող» ուժեր կային ու կան, եւ ցավալի է, որ ոչ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը, ոչ Ռոբերտ Քոչարյանը, արդեն նախագահ ընտրվելուց հետո, չգիտակցեցին կամ չուզեցին հայտարարել, որ նախընտրական շրջանում այս կամ այն քաղաքական ուժին ապավինելն այլ բան է, ընտրություններից հետո՝ այլ: Նախագահության թեկնածուի քաղաքական հենարանը, այո, կարող են լինել առանձին ուժեր, իսկ ահա նախագահի հենարանը միայն ու միմիայն նրան ընտրող ժողովուրդն է: Մի անվերապահ պայմանով՝ եթե երկիրը ժողովրդավարական է եւ պետության ներսում գերագույն արժեքը ժողովրդի կամքն է, ոչ թե այս կամ այն քաղաքական ուժի թելադրանքը:

Դժբախտաբար, մենք դեռ շատ հեռու ենք այս ճշմարտությունը կենսակերպ դարձնելուց: Նախորդ նախագահը մինչեւ վերջ մնաց մոլի կուսակցական եւ երբեք երախտապարտ չեղավ ու չհենվեց իրեն ընտրող ժողովրդին: Ներկա նախագահը, հետեւելով նախորդի վատ օրինակին, կրկին աստիճանաբար անջրպետվեց ժողովրդից եւ հիմնական հենարաններ տեսավ ոչ միայն առանձին քաղաքական ուժերի, այլեւ դեմքերի մեջ: Ավելին, ներկա նախագահն աստիճանաբար իրենից վանեց նախընտրական շրջանում իրեն սատարած քաղաքական ուժերից հատկապես նրանց, ովքեր խորհրդարանական ընտրությունների արդյունքներով դուրս մնացին ԱԺ-ից: Բայց չէ՞ որ դուրս մնացածների թիկունքում նույնպես ժողովրդական զանգվածներ են, բոլորը միասին 16 տոկոս: Խորհրդարանական ո՞ր խմբակցությունը, բացառյալ «Միասնություն» դաշինքի, այդքան ընտրող ունի: Ինչո՞ւ այս ծանր պահին նախագահը հարկ է համարում քաղաքական խորհրդակցություններ անցկացնել միայն խորհրդարանում ներկայացված կուսակցական խմբակցությունների հետ, մինչդեռ ոչ խորհրդարանական ուժերին մոռանում է: Չէ՞ որ նրանք էլ իրենց ազդեցության թեկուզեւ փոքր շրջանակներն ունեն եւ կարող են ակտիվ դեր խաղալ հասարակական անդորրը վերահաստատելու, ազգային համաձայնությունը պահպանելու հարցում: Մի՞թե նույնը չեն կարող անել համազգային արժեք ներկայացնող խոշոր մտավորականները, որոնց խոսքը կշիռ ունի այս ժողովրդի աչքում: Ինչո՞ւ է, որ նախագահը հարկ է համարում հանդիպման հրավիրել երկու տասնյակ գործարարների, բայց ոչ գոնե նույնքան մտավորականների:

Այս «ինչու»-ն շատ ցավագին պատասխան ունի՝ նախագահը հասկանում է, որ մեր երկրում ոչ ժողովրդական զանգվածները, ոչ նույնիսկ խոշոր մտավորականները «պատմություն չեն կերտում», ավելի կոպիտ ասած՝ գրեթե ոչ մի ազդեցություն չունեն քաղաքական զարգացումների վրա: Մենք եղել եւ մնում ենք կլանային պետություն, ուր գերիշխում են խմբակային շահերը, պետության ճակատագրի համար կարեւոր վճիռները ընդունվում են տվյալ պահին առավել ազդեցիկ խմբերի ու նրանց ներկայացուցիչների թելադրանքով: Ժողովուրդը եղել եւ մնում է իշխանության հասնելու միջոց, բայց ոչ երբեք գործոն: Ժողովրդին «խաղից դուրս» թողնելու այս մտայնությունը, վերջին հաշվով, մեծագույն սխալ է: Նախորդ նախագահի օրինակը դրա ամենացայտուն ապացույցն է: Բայց ամբողջ ցավն այն է, որ մինչեւ վերջնական քաղաքական ծախողումը ժողովրդին պատճառած դեռակատարություն չվերապահած գործիչները նրան տանում են դաժան ցնցումների միջով, ինչպիսին մենք ապրեցինք հոկտեմբերի 27-ին:

Ամենեւին պատահական չէ, որ այդ օրն ազգային պետականության սրտին ուղղված կրակոցները նաեւ մի յուրահատուկ լակմուսի թղթի դեր խաղացին: Բոլոր նրանք, ովքեր ողբերգության պահին ու դրանից հետո անցած այս կարճ շրջանում հասկացան ու հասկանում են պետականության գլխին կախված վտանգը, շտապեցին իրենց զորակցությունը հայտնել գործող նախագահին՝ առանց նույնիսկ նրա խնդրանքի: Քանզի գործող նախագահը սոսկ քաղաքական անձ չէ, այլ պետականության խորհրդանիշ: Կո՞ղմ, թե՞ դեմ ես եղել նրան ընտրություններում կարեւոր չէ: Այնուհետեւ համազգային ցնցման պահին, ինչպիսին մենք ապրեցինք, նախագահը մնացել էր պետականության միակ հենասյունը, եւ ոչ միայն խորհրդարանում ներկայացված, այլեւ նրանից դուրս մնացած առողջ քաղաքական ուժերը (ՀՌԱԿ, ՀԴԿ, ԳԻԱՐՔՄԻ, Առաջադիմական կոմկուս եւ բազմաթիվ ուրիշներ) շտապեցին ոչ միայն դատապարտել ահաբեկչությունը, այլեւ նախագահի շուրջ համախմբվելու կոչ ուղղել ժողովրդին: Մինչդեռ այլք («21-րդ դար», «Ճամբրած» եւ այլն) չխորշեցին նույնիսկ այդ զարհուրելի առիթն օգտագործել նախագահի «ոչ լեգիտիմությունը» մի անգամ եւս շահարկելու համար, ոմանք էլ «ջուրը բերանն առան» ու լռեցին: Մի՞թե նման հայտարարությունների կամ լռության պահ էր: Մի՞թե մինչեւ հիմա պարոնայք «նախկինները» չեն հասկացել, որ իրավունք չունեն ժողովրդի ընտրությունը քամահրելու եւ սադրիչ հայտարարություններով երկրում քաոսը խորացնելու: Հասկանալի է, նրանց նպատակը նախագահի հեռացումն է ասպարեզից: Այսօր էլ, կաղրային նոր նշանակումների շուրջ ծավալված անզսպկուլիսային պայքարում, գերակա մտայնությունը նախագահի պաշտոնանկությունը նախապատրաստելն է: Կենաց ու մահու կռիվ է գնում հանգուցային պաշտոններում այնպիսի մարդկանց նշանակելու եւ այնպիսիներին հեռացնելու համար, ովքեր նախագահին ասպարեզից դուրս մղելու նպատակին հասնելու տեսակետից առավել «հարմար» են թվում:

Իսկ նախագահը... լռում է: Չի դիմում ժողովրդին կամ գոնե մինչեւ հիմա չի դիմել: Ինչո՞ւ: Չի՞ ուզում հենվել այն միակ ու իրական ուժին, որին եւ միմիայն որին էլ վերապահված է վերջին ու վճռական խոսքի իրավունքը՝ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը Հայաստանում քաղաքական հենանկար ունի՞, թե՞ ոչ: Խնդիրը նախագահի նկատմամբ ժողովրդի վստահության մեջ է, եւ ըստ իս մեր ապրած ցնցումն այդ վստահությունը չի սասանել: Իսկ եթե նույնիսկ սասանել է,ապա այդ մասին վճիռ տալու իրավունք ունի միայն ժողովուրդը, թերեւս, վստահության հանրաքվեի միջոցով, որը կարելի է անցկացնել ավելի ուշ, այս ճգնաժամը հաղթահարելուց հետո: Քոչարյանի ճակատագիրն առանձին «զորքաներ» չպետք է վճռեն: Թե նախագահը, թե այդ «զորքաները», թե մնացյալ բոլորս պետք սովորենք հարգել մեր ժողովրդի կամքը, ենթարկվել այդ կամքին, որովհետեւ իշխանությունը ոչ մեկինը չէ, ժողովրդինն է, եւ ցանկացած իշխանության քաղաքական հենարանը ժողովուրդն է: Նա, ով փորձում է ժողովրդին պարտադրել իր կամքը, սկսած ընտրությունների արդյունքների կեղծումից, վերջացրած այդ արդյունքների ցուցադրական քամահրումով, ինքն իրեն դուրս է դնում հասարակությունից: Մինչդեռ մեր գերխնդիրը քաղաքակիրթ հասարակություն դառնալն է:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

«Պիտի իմանանք, որ ամեն ինչ Արեւելքեն կուգա...»

Զրույց Հայ առաքելական եկեղեցու Ավստրալիայի եւ Նոր Զելանդիայի թեմի առաջնորդ Աղան արք. Պալեոզյանի հետ

Աղան արք. Պալեոզյանն անցնող 24 տարիների ընթացքում Ավստրալիայի եւ Նոր Զելանդիայի հոգեւոր առաջնորդն է, մարդ, որը ողջ համայնքի ներկայացուցչի դեր է կատարում: Սրբազանը ծառայել է նախ որպես առաջնորդական փոխանորդ, ապա 1981 թ.-ից սկսած՝ առաջնորդ: Բարձրագույն ուսումն ստացել է Երեւանի պետական համալսարանի բանասիրության բաժանմունքում 1971-74 թթ., իսկ հոգեւոր ուսումը՝ Երուսաղեմի հայոց պատրիարքության ճեմարանում: 1968 թվականից հոգեւոր ասպարեզում է: Աղան սրբազանի գործունեությունը վերջին քառորդ դարում չի սահմանափակվում միայն թեմի տարածքում Ավստրալիայում եւ Նոր Զելանդիայում: Նա ղեկավարում է Ծայրագույն Արեւելքի երկրներում բնակվող հայերի հովվությունը: Եկեղեցական շրջաններում բարձր գնահատական է տրվել Աղան արքեպիսկոպոսի գործունեությանը, հոգեւոր դասի ներկայացուցիչ, որը եկավ փոխարինելու մեր եկեղեցու ներկայացուցիչներին այդ տարածաշրջանում: Առողիկ ծայրագույն վարդապետ Ղազարյանն առաջինն է մուտք գործել Ավստրալիա՝ Սիդնեյ, 1954 թվականին: Հայ առաքելական եկեղեցու առաջին հոգեւոր առաջնորդն այս տարածքում եղել է Գարեգին արք. Գազանճյանը (1966-81 թթ.), որը հետագայում ընտրվեց Պոլսո հայոց պատրիարք: Ինքը Աղան սրբազանը Ավստրալիայում է 1975 թ. նոյեմբերից:

– Սրբազան, այստեղ՝ հայրենիքում, մենք քիչ տեղեկություններ ունենք հեռավոր այդ երկրամասում գտնվող հայ համայնքի մասին: Մինչ այնտեղ պաշտոնավորելը Դուք նույնպես հավանաբար քաջածանոթ չէիք Ավստրալիայում, Նոր Զելանդիայում, Ճապոնիայում, Թաիլանդում, Չինաստանում կամ Հնդկաստանում գտնվող հայ համայնքներին, հոգեւոր կեանքին:

– 1973 եւ 1974 թթ. Երանաշնորհ Վազգեն կաթողիկոսի փափագով այցելած եմ Ավստրալիա եւ այնտեղ որոշ չափով ուսումնասիրած գաղութը եւ անոր համածայն զեկուցած եմ կաթողիկոսին: Երբ 1975 թ. վերջնականորեն հաստատվեցա Ավստրալիա, առաջին օրերուն բազմաթիվ դժվարություններ ունեցա, որովհետեւ այդտեղ հաստատված հայեր աշխարհի տարբեր վայրերեն եկած էին: Ավստրալահայ գաղութի մասին ամփոփ նկարագիր մը տալու համար ըսեմ, թե առաջին հայ հոսքը տեղի ունեցած է 1850-ական թվականներուն: Ծայրագույն Արեւելքեն կամ Տաճկահայաստանեն եկած հայերուն աս երկիրը բերած էր ոսկիի հանքերու հայտնաբերման հանգամանքը: Անոնցմե ոմանք մահացած են, անոնցմե ոմանք վերադարձած են եւ որոշ թիվ մը լուծված է տեղի ժողովուրդին հետ: Ասիկա ինծի համար փաստացի պարզ եղավ երկրաշարժին առիթով, 1988 թվականին, երբ բազմաթիվ ավստրալացիներ ինծի զանգեցին եւ ըսին, թե կուզենք մեր հայրենիքին օգնել, փող ուղարկել եւ այլ օգնություն ցուցաբերել: Ու երբ ես զարմացա, թե ինչու համար Հայաստանը իրենք հայրենիք կկոչեն, ըսին, թե իրենց նախնիները, երեք-չորս սերունդ առաջ հայ եղած են: 1918 թ. հայու նոր բեկորներ հասած են Ավստրալիա, իսկ երրորդ հոսքը եղած է երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակ, գլխավորաբար՝ Հնդկաստանեն, Չինաստանեն, Սինգապուրեն, Ինդոնեզիայեն: 1950-ական թթ. հայ գաղութը կազմավորվիլ սկսավ: 1961-62 թթ. ամբողջ Ավստրալիա հազիվ հազար հայ կար: 1962-են հետո Միջին Արեւելքեն եւ Պարսկաստանեն, նոր հոսք գլխավորաբար Եգիպտոսեն, նոր հոսք մը սկսավ դեպի Ավստրալիա: Այսօր կհաշվվի 35-40 հազար հայություն հոն, որուն մեծ թիվը՝ 22-25 հազար կգտնվի Սիդնեյի մեջ, իսկ 8 հազար եւ քիչ մը ավելի՝ Մելբուռնի մեջ: Մնացյալները ցրված են այլ քաղաքներու, ինչպես՝ Փըրթ, Ադըլեյդ, Բրիզբըն, մայրաքաղաք Կանբերա եւ ավելի փոքր շրջաններու մեջ: Նոր Զելանդիա եկած են մի քանի ընտանիքներ, սակայն այս վերջերս գլխավորաբար Իրաքեն՝ Բաղդադ եւ Բասրա, Պարսկաստանեն եւ մի քանի ընտանիքներ ալ Հայաստանեն գացած են Նոր Զելանդիա: Եթե առաջ 15-20 ընտանիք ունեինք, հիմա շուրջ 60 ընտանիք կա: Գլխավորաբար Օքլենդի մեջ են: Հոգեւոր ծառայություն կատարելու համար տարին երկու-երեք անգամ կերթամ զիրենք այցելելու: Պիտի ըսեմ, որ ավստրալահայ գաղութը շատ լավ կազմակերպված գաղութ մըն է: Պետք է ըսել հայախոս գաղութ է, ոչ միայն իր նոր գաղութ ըլլալու պատճառով: Երկրին դրվածքը, բազմամշակութային ըմբռնումը եւ իրենց նյութական աջակցությունը մեծապես կնպաստեն հայ գաղութի պահպանությանը եւ զարգացմանը: Մեր եկեղեցական, բարեգործական, գեղարվեստական խումբերը, մարզականը, երեք դպրոցները, հատկապես Սիդնեյում գործողը, երախտիք են գաղութի հայկականության, հայեցի ոգու պահպանման: Անշուշտ չի կարելի թերագնահատել Մելբուռնի մեջ գործող հայ կրթարաններու եւ հայեցի հիմնարկությունններուն դերը եւս:

– Սրբազան, եկեղեցական շինությունների վիճակն ինչպե՞ս է:

– Սիդնեյի եւ Մելբուռնի մեջ եկեղեցական մեկական շենքեր ունինք: Սակայն մենք դժվարություններ չենք ունենում, վասնզի աո առավելագույնս կօգտագործենք եկեղեցական ուրիշ շինություններ հայկական ծեսեր կատարելու, հայ մարդոց հավատն ամրապնդելու համար:

– Ինչպես հայտնի է, 60-ական թթ. վերջերին Ալեք Մանուկյան բարերարի նախաձեռնությունը պիտի իրականանար եւ հայկական եկեղեցի կառուցվեր Ավստրալիայում:

– Շատ ճիշտ է: Անշուշտ ծանոթ ենք այդ պարագային: 1968 թ. պետք է եկեղեցին կառուցվեր, սակայն ինչ-ինչ պատճառներով այդ ծրագիրը չիրականացավ:

– Իսկ գաղութում այսօր ինչպիսի՞ն է իրավիճակը:

– Ժամանակի ընթացքում որոշակի տարակարծություններ եղած են գաղութին մեջ: Սակայն բարեբախտաբար այսօր այդ տարակարծությունները վերացած են, եւ մեր գաղութը համեմատաբար առողջ գաղութներեն մեկն է: Այսօր բոլորս մերված ենք իրար եւ ավստրալահայ կյանք կազմած:

– Սրբազան, Դուք մասնակցեցիք հայոց 132-րդ կաթողիկոսի ընտրություններին: Ինչպե՞ս եք գնահատում այդ ընտրությունները, ի՞նչ մեկնաբանություններ ունեք նախընտրական շրջանում ծագած որոշ անհարթությունների եւ տարակարծությունների մասին:

– Ես ներքին խմորումներուն տեղյակ չէի եւ ուզեցի զերծ մնալ այդ ամենեն, որովհետեւ ես իմ Աստծուս եւ խղճիս ձայնին հավատարիմ ընտրության ժամանակին ուզեցի: Այդ իսկ պատճառով «բուխ-բաս»-ներուն եւ տարածայնություններուն կարեւորություն չտվի: Բայց ցավալի կնկատեմ այդ պարագան, վասնզի մեր եկեղեցվո հեղինակությունը վիրավորվեցավ: Պետք չէր, որ ըլլար այս ամենը:

– Երբ անգամ տարաձայնություններ կային եկեղեցու ներսում, պետք չէր, որ այս ամենը դուրս գար եկեղեցուց, ընկներ մամուլ: Ի դեպ, պետք է շեշտեմ, որ լրագրողներն այստեղ շատ ավելի քիչ մեղք ունեն, քան հենց եկեղեցու այրերը:

– Պետք էր ավելի զգույշ լինել, որովհետեւ մենք դեռ շատ անելիքներ ունենք հատկապես այս ծանր ժամանակներում:

– Ամեն դեպքում մենք ընտրյալ կաթողիկոս ունենք՝ Գարեգին Բ եւ պարտավոր ենք նրա շուրջը համախմբվել, առավել եւս, որ այսօր՝ նոյեմբերի 4-ին Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածնում օծվելու է Հայ առաքելական եկեղեցու նոր՝ 132-րդ հովվապետը:

– Ովքեր որ անհամաձայնություններ ունեին, այսօր հանդարտած են եւ իրենց «զենքերը» վայր դրած: Եվ այսօր բոլորս ուղղվածություն ունինք դեպի նորընտիր կաթողիկոսը: Ես շատ լավ ծանոթ եմ նորընտիր կաթողիկոսին դեռ ուսանողական տարիներեն, երբ Սուրբ Էջմիածին կբնակեի: Մեր ծանոթությունը եւ մտերմությունը երկար անցյալ ունի, սկսյալ 1971 թվականեն: Ես բարձր կգնահատեմ մեր նոր կաթողիկոսին ունակությունները եւ հույս կտածեմ, որ բեղուն աշխատանք է սպասվելու: Աստված օգնական մեզ բոլորիս...

...Աղան արք. Պալեոզյանի հետ մեր զրույցը երկար տեւեց: Սրբազանն անհամար հետաքրքիր մանրամասներ պատմեց Ծայրագույն Արեւելքի երկրներում բնակվող հայերի մասին: Որոշ փաստեր նույնիսկ խիստ հետաքրքրական են: Սակայն թերթի սահմանները թույլ չեն տալիս ամբողջ զրույցը վերարտադրել: Հույս ունենք, որ կգա հարմար մի ժամանակ եւ մեր զրույցն ամբողջությամբ կկարողանանք ներկայացնել ընթերցողին:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼ[illegible]

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Հայրենիքն ինքնին տրավորություն է

Հայ-արգենտինյան հարաբերություններն էլ ավելի են ամրապնդվում

Խորհրդավոր մոմ էր վառվում դահլիճի կենտրոնում, երկու տերունական հագուստով մարդիկ կանգնած էին բեմի անկյուններում: Ինչ-որ ճնշող մթնոլորտ էի զգում, ի՞նչ էր դա... ո՞վքեր էին... այդ ի՞նչ զանգեր էին հնչում... հետզհետե շատացավ մոմերի քանակը, այն արդեն լուսավորում էր բեմի հարթակը: Հեռվից լսվում էին զարհուրելի մռնչոցներ, լսվում էր ալիքների ձայնը:

Հին աստվածների ավերակների մեջ թագավորում էր միայն Սուրբ հոգին, նա, ով չի կտրել իր կապը աշխարհի հետ: Նա, ով երեւակայության մեջ կառուցում է եկեղեցի, այդ եկեղեցին նվիրվելու է հին աստվածներին:

Ունայնություն... իզուր մի սարսափիր... մնաս բարով... ունայնություն:

Իջեք, իջեք, երազներ
Իջեք, ինձուէ երազներ:

Արդեն մեկ շաբաթ Հայաստանում է գտնվում համազգայինի «Ժորժ Սարգսյան» թատերախումբը (Բուենոս Այրես, Արգենտինա):

Երեւանի պատանի հանդիսատեսի պետական թատրոնի բեմում նոյեմբերի 2-ին ներկայացվեց Լեւոն Շանթի «Հին աստվածների» հիման վրա ստեղծված «Ունայնություն» բեմականացումը, իսկ նոյեմբերի 3-ին Ռոբերտ Կոսայի «Նանեն»: Ներկայացման հովանավորներն են լատինաամերիկյան երկրների հետ մշակութային կապերի ընկերությունը եւ Կապանի «Սոնա» ՓԲԸ: Բեմադրության հեղինակները եւ գլխավոր դերակատարները Գալուստ եւ Հերմինե Ճանսըզյաններն են:

Տասնհինգ տարիների բեղուն կյանք ունի արգենտինահայ գաղութում համազգայինի «Ժորժ Սարգսյան» թատերախումբը: Այն այսպես է կոչվել ոգեկոչելու հիշատակը «Գասպար Իփեկեան» թատերախմբի նախկին ղեկավար, մեծ բեմադրիչ, դերուսույց եւ դերասան Ժորժ Սարգսյանի, որն իր ամբողջ էությամբ ծառայել է հայ բեմին: 1980-ին Ժորժ Սարգսյանը ժամանել է Արգենտինա եւ հիմնել թատերախումբը, այն վստահելով Գալուստ Ճանսըզյանին:

1984-ից հետո խումբը կոչվում է վարպետի անունով: 1996-ին իրականացել է Գալուստ Ճանսըզյանի երազանքը. «Ունենալ մշակութային կենտրոն, որտեղ կկարողանա ազատորեն գործել եւ ստեղծագործել»:

Հայ-արգենտինյան թատերախմբի ստեղծմանն ու ամրապնդմանը մեծ դեր է ունեցել Երեւանի պատանի հանդիսատեսի թատրոնի տնօրեն Հակոբ Ղազանչյանը: Նա է գնացել Արգենտինա, բարեկամական կամուրջ կապել թատերախմբի հետ եւ այսօր արդեն նրանց հրավիրել Հայաստան: Ինչպես պրն Ղազանչյանն ասաց. «Թատերախումբն առաջին անգամ է լինում Հայաստանում: Կարծում ենք, սփյուռք-հայրենիք հարաբերությունները այսպիսի շրջանակներում էլ ավելի կամրապնդվեն, եւ մեր հանդիպումներն ավելի հաճախակի կդառնան»:

Ամենից շատ հուզված էր Գալուստ Ճանսըզյանը, նա ուրախ էր, որ կատարել էր իր ուսուցչի խնդրանքը. «Այն հայրենիքը, որ իմ վարպետի տեսակցության երազած երկիրն էր, բայց 70 տարիներու ընթացքում չհաջողեցավ զայն տեսնել: Ես մահու իրեն երդում տուած էի, որ քու անունը հայ բեմին մեջ պիտի բարձրացնեմ, ու... հուզված եմ այն պատճառով, որ երազ մը, որ կիրականանա... մեկ շաբաթ է հոս ենք, ան ջերմությունը, որ մեզ ցույց տվավ Հակոբ Ղազանչյանը եւ իր ողջ թատերախումբի անձնակազմը, մենք գիտեինք, որ հայը այդպիսին է, բայց... Երանի այս բոլորը փոխադարձաբար ըլլան միշտ, որպեսզի մենք սփյուռքի մեջ մեզ առանձին չզգանք: Հայրենիքը ինքնին տրավորություն է, բայց այդ ջերմ ընդունելությունը հայրենի տաճարին մեջ՝ անբացատրելի»:

Վերջում Գալուստ Ճանսըզյանն արժանացավ Հայաստանի թատերական գործիչների միության պատվավոր անդամ լինելու կոչմանը:

Մի քանի օրից «Ժորժ Սարգսյան» թատերախումբը կհեռանա Հայաստանից: Տա Աստված, որ հայ-արգենտինյան այդ կամուրջը շարունակի գործել սերնդից սերունդ:

ՆԱՐԻՆԵ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ԲԱՅՐՈՆԸ ՀԱՅԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Այս մարդիկ խոժոռականություն եւ ծառայականություն չունեն իրենց մեջ»

Անգլիացի գրող Ջորջ Գորդոն Բայրոնը մահացավ 1824 թ. ապրիլի 19-ին, հունական անկախության պատերազմի ժամանակ:

Բայրոնի կենսագրությանը միահյուսված են Վենետիկն ու Մխիթարյան հայրերը:

Գրողը Վենետիկ հասավ 1816 թ. նոյեմբերի սկզբներին եւ բնակություն հաստատեց ս. Մարկոսի հրապարակի հարեւանությամբ, Ֆրեզերիա փողոցում: Իր հայերենի քերականության առաջաբանում լորդ Բայրոնն այսպես է նկարագրում իր հոգեվիճակն այդ օրերին. «Երբ Վենետիկ հասա, այնպիսի հոգեվիճակի մեջ էի, որ ուսման կարոտ ունեի, այնպիսի ուսման, որում երեւակայությունը քիչ դեր ունենար եւ որն իրենից դժվարություն ներկայացներ»: Այս

տրամադրությամբ, Վենետիկ ժամանելուց մի քանի օր անց, մի ամպամած իրիկուն գոնդոլ է նստում Ս. Ղազար կղզի այցելելու համար, որն Արեւելքի բուրմունքն ուներ: Բայրոնը սիրալիր ընդունելություն է գտնում վանականների կողմից, որոնց մոտ մնում է գրեթե երկու ժամ: Ապա հրաժեշտ է տալիս նրանց՝ կրկին վերադառնալու խոստումով: Նրան ընդունող վանականների թվում էր անգլիախոս հայր Հարություն Ավգերյանը՝ մեծահռչակ հայր Մկրտիչ Ավգերյանի եղբայրը:

Հաջորդ առավոտ բանաստեղծը կրկին Ս. Ղազարում է, եւ հայր Հարությունի հետ նրա առաջին խոսակցությունը հայ պատմության ու հայ գրականության շուրջ էր: Նրա զգայուն հոգին ինքնաբուխ հետաքրքրություն էր տածում տառապած ժողովուրդների ճակատագրի հանդեպ. նա խանդավառվում է հայոց լեզուն եւ պատմությունը սովորելու գաղափարով: Հարցնում է իր զրուցակից վարդապետին, թե կարո՞ղ է վանք գալ եւ հայերեն սովորել: Միաբանությունը խոստանում է ամեն տեսակ օգնություն ցույց տալ: Երբ ցանկանում է՝ կարող է ամեն օր գալ: Հայր Հարություն Ավգերյանը սիրով ստանձնում է ուսուցչի պարտականությունը: Բայրոնին երկու սենյակ է տրամադրվում աշխատանքի եւ հանգստի համար: Իբրեւ փոխհատուցում իրեն ցույց տված հյուրասիրության, լորդը հոգում է հրատարակության ընթացքում գտնվող հայերեն-անգլերեն քերականության դասագրքի տպագրական ծախսերը: Հինգ հարյուր օրինակ է տպագրվում, որի արժեքը կազմում է ֆրանսիական հազար ֆրանկ:

Բանաստեղծի տետրերի մեջ գտնված մի հուշագրություն, որը հավանաբար գրված է իր հայերեն քերականության առաջաբանը դարձնելու համար, նա մասնանշում է անձնական կամ քաղաքական այն շարժառիթներից մի քանիսը, որոնք բացատրում են միաբանության հանդեպ տածած համակրանքը, ինչպես նաեւ հայերենի ուսման նկատմամբ հետաքրքրությունը: Ահա նրա խոսքը. «Կարծում եմ, որ այդ ժամանակ ես էլ, ուրիշ մի ճանապարհորդի նման, մեծ հետաքրքրություն ունեի ճանաչելու Ս. Ղազարի վանքի միաբանությանը, որ իր մեջ միացրել է միանձնական հաստատության բոլոր առավելությունները՝ առանց նրա թերություններից որեւէ մեկն ունենալու...

...Բնակարանի մաքրությունն ու հարմարավետությունը, միաբանության անդամների ազնվությունը, անսեթեւեթ բարեպաշտությունը, ձիրքերը եւ առաքինությունները բավարար են համոզելու աշխարհի մարդկանց, թե նույնիսկ այս կյանքում «տարբեր եւ լավագույն մի բան» կա...

...Այս մարդիկ պատկանում են ճնշված ու ազնիվ մի ազգի, որ հրեաների եւ հույների նման իրավազրկված ու ցրված են, բայց առանց առաջինների խոժոռության եւ երկրորդների ծառայականությունն ունենալու: Այս ժողովուրդը հարստացել է առանց վաշխառության եւ արժանացել է այն բոլոր պատիվներին, որ կարելի է ձեռք բերել առանց նենգության: Սրանով հանդերձ, իրենք էլ երկար ժամանակ իրենց բաժինն են ունեցել գերության տանը, որն այս վերջին տարիներին բազմացրեց իր օրեւանները»:

Բայրոնի այս խոսքերը բավական են ցույց տալու համար, թե իր սրտին որքան մոտ էին Ս. Ղազարի հայրերը եւ հայ ազգը, որ նրանք ներկայացնում էին:

Ս. ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ

ԱՀԱԶԱՆԳ

Բաց նամակ Երեւանի քաղաքապետարանին եւ «Ազգի» խմբագրությանը

Աբովյան փողոցի թիվ 29 շենքը մեր գրական սրբավայրերից է: Այստեղ, առաջին հարկում, երկար տարիներ ապրել եւ ստեղծագործել է հայ դասական Դերենիկ Դեմիրճյանը: Այստեղ են գրվել նրա շատ ստեղծագործություններ, այդ թվում նաեւ հայոց լավագույն պատմավեպերից մեկը՝ «Վարդանանքը»: Վաղուց ի վեր բնակարանը դարձել է հուշատուն եւ թանգարան, որտեղ խնամքով պահպանվում ու ցուցադրվում են մեծ գրողի կյանքի իրեղեն նշանները:

Բնակարանում Դեմիրճյանի շունչն է եւ հոգին: Հուշատանը մոտենում ես անօրեն շուկայի միջով, հենց ճանապարհին, ոտքերիդ տակ ապրանքակույտեր են: Իսկ պատուհանների առջեւ, այնքան մոտիկ, նեխահոտ արձակող աղբանոց: Մի՞թե սա է ապրողներիս վերաբերմունքը հավերժացյալ գրողի հանդեպ:

Խնդրում եմ միջոցներ ձեռնարկել՝ հուշատան շուրջը ստեղծելու բարվոք միջավայր:

ՆՈՐԱՅՐ ԱԴԱԼՅԱՆ

Սպասենք մինչեւ մայիս

Հայաստանյան միջազգային ջազ-փառատոնը չկայացավ

Երկար սպասված երեւանյան միջազգային երկրորդ ջազ-փառատոնը տեղի չունեցավ... Հետաձգվեց՝ անհայտ ժամանակով:

Դեռեւս մեկ շաբաթ առաջ փառատոնի կազմակերպիչները խանդավառությամբ էին նշում, որ այս փառատոնը հիմքեր ունի Երեւանում ավանդական դառնալու: Այսօր Հայաստանում այլեւս ոչինչ հաստատ չես ասի. ո՞վ իմանա...

Փառատոնի հետագա ճակատագրի մասին «Նուշիկյան» ասոցիացիայի (կազմակերպիչներից մեկի) նախագահ Գագիկ Նուշիկյանից տեղեկացանք, որ հույս ունեն փառատոնը կազմակերպել հաջորդ տարի՝ մայիս ամսին: Վաճառված տոմսերը ետ են ընդունվում: Նշենք, որ կազմակերպիչներն արդեն բավական նշանակալից գումարներ էին ծախսել երաժիշտներին փոխանցված կանխավճարների, հյուրանոցային համարների, ճանապարհածախսերի, գովազդային ծառայությունների եւ այլնի համար, որոնք, ինչ խոսք, կազմակերպիչների բյուջեի խնդիրներն են: Ի դեպ, պրն Նուշիկյանը մեծ նշանակություն չէր տալիս անվերադարձ ծախսերին: Հայաստան էին ժամանել Սլովակիայի եւ Ռուսաստանի պատվիրակությունները, որոնք խոր ցավով արձագանքեցին հոկտեմբերի 27-ի իրադարձություններին: Երաժիշտների մի մասի հետ հեռախոսային կապ էր ստեղծվել օդանավակայաններում՝ թռիչքից ուղղակի մի քանի րոպե առաջ:

Այն հարցին, թե արդյոք արտասահմանցի երաժիշտները հաջորդ տարի կհամարձակվեն գալ Հայաստան, պրն Նուշիկյանը լավատեսորեն դրական պատասխան տվեց: Իսկ ջազի հայ սիրահարներին մնում է միայն սպասել եւ աղոթել...

ԳԱՅԱՆԵ ՀՈՎԱԿԻՄՅԱՆ

ԿԻՆՈ

Յոթնամյա հայուհին նկարահանվել նաեւ ամերիկյան կինոֆիլմում

ԵՐԵՎԱՆ, 3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Երեւանաբնակ յոթնամյա Մարիանա Դուրգարյանը նկարահանվել է ֆրանսիական «Ֆիլմ դը ռիվաժ» կինոընկերության ռեժիսոր Ի. Սալեմի «Հույսի վաճառականներ» կինոնկարի գլխավոր դերում, որի պրեմիերան շուտով կկայանա «Մոսկվա» կինոթատրոնում: Աղջնակը սովորում է մայրաքաղաքի թիվ 119 դպրոցի առաջին դասարանում, հաճախել է «Առաջին քայլեր» քոլեջը: Անցած տարի «Կենդանի տիկնիկ» մրցույթում նա արժանացել է «Կենդանի տիկնիկ», «Պատվավոր արքայադուստր» եւ «Թոփ-մոդել-98» տիտղոսներին:

Ինչպես ասաց Մարիանայի մայրիկը Նաիրա Դուրգարյանը, աղջնակն ընտրվել է ֆիլմի համար հայտարարված մրցույթով, որտեղ վճռորոշ դեր է խաղացել նրա աչքերի խելացի հայացքը: Փոքրիկի դերասանական խաղը զարմացրել է ֆրանսիացի կինոքննադատներին եւ բարձր գնահատվել նրանց կողմից: «Հույսի վաճառականները» կներկայացվի Կաննի միջազգային կինոփառատոնում:

Այս ֆիլմի նկարահանման աշխատանքներից հետո փոքրիկ կինոդերասանուհին կինոնկարահանման հրավեր է ստացել ամերիկյան «Հափ սեր տրողակցն» կինոընկերությունից:

Ֆիլմի նկարահանման աշխատանքներն ընթացել են Հայաստանում, Ֆրանսիայում եւ Վենետիկում:

ՕՐԱՑՈՒՅՑ

Նոյեմբերի 4

- 1575 թ. նոյեմբերի 4-ին ծնվել է Վերածննդի դարաշրջանի իտալացի գեղանկարիչ Գվիդո Ռենին, որն աշակերտել է Ռաֆայելին եւ Կարավաջոյին, շարունակել ու զարգացրել է նրանց գեղագիտական սկզբունքները: Ռենիի կտավներն առանձնանում են կոմպոզիցիոն ներդաշնակությամբ, գունային պլաստիկայով, կենսական լիցքերով ու տրամադրությամբ:
- 1963 թ. ծնվել է իտալացի երգչուհի Ֆաուստինա Խոսե Բորդոնին, որը համարվում է 18-րդ դարի առաջին կեսի ամենահանրահայտ երգչուհին:
- 1784 թ. իտալացի նկարչի հարկի տակ ծնվել է ռուս ճարտարապետ Յոսիֆ Բովեն: Նրա անմիջական մասնակցությամբ ու ղեկավարությամբ վերակառուցվել է Մոսկվայի Կարմիր հրապարակը, կառուցվել է Թատերական հրապարակը, ինչպես նաեւ Արխանգելսկ գյուղի եկեղեցին:
- 152 տարի առաջ մահացել է գերմանացի կոմպոզիտոր, հասարակական գործիչ Ֆելիքս Մենդելսոնը: Նա Լայպցիգում բացել է կոնսերվատորիա, որն առաջինն էր Գերմանիայում եւ ամենանշանավորը Եվրոպայում:
- 1865 թ. ծնվել է նշանավոր ռեժիսոր, դերասան, ԽՍՀՄ ժող. արտիստ Հովհաննես Աբելյանը:
- 1892 թ. մահացել է ականավոր հոգեւորական գործիչ, հրապարակախոս, բառարանագիր եւ թարգմանիչ Խորեն արք. Նար-Պեյը:
- 1995 թ. Թել Ավիվում սպանվել է Իսրայելի վարչապետ Իցհակ Ռաբինը:
- Հին տոմարով սահմի ամսվա մարգար օրն է:

digitised by A.R.A.R.@

Մարզական

ՖՈՒՏԲՈԼ

Կրկին երկիշխանություն է

Ընթացիկ առաջնությունում «Կիլիկիայի» եւ «Երեւանի» միջեւ տեղի ունեցած հանդիպումներն աչքի են ընկել գոլերի առատությամբ։ Բացառություն չկազմեց նաեւ հերթական հանդիպումը «Հրազդանում»։ Առաջին խաղակեսում ավելի վտանգավոր էին «Երեւանի» գրոհները, որոնցից երկուսն ավարտվեցին դարպասի գրավումով։ Հաշիվը 17-րդ րոպեին բացեց Գրիգոր Մկրտչյանը, իսկ 44-րդ րոպեին անկյունայինի խաղարկումից հետո Կարեն Դոխոյանը հուժկու հարվածով երկրորդ գնդակն ուղարկեց դաշտի տերերի դարպասի ծախ անկյունը։ Եվս երկու անգամ գնդակը կարող էր հայտնվել «Կիլիկիայի» դարպասում, սակայն Վարազդատ Ավետիսյանի եւ Անդրանիկ Ջանազանյանի հարվածներից հետո դաշտի տերերին գոլից փրկեց դարպասի ձողը։ Ինչ վերաբերում է «Կիլիկիային», ապա թիմի գրոհներն այնքան էլ վտանգավոր չէին։ Կարելի է հիշատակել միայն երկու դրվագ, երբ Նշան Էրզրումյանն ու Արտավազդ Քարամյանը մոտ տարածությունից վրիպեցին։

Հանգստից հետո «Կիլիկիան» զգալիորեն աշխուժացրեց իր գործողությունները եւ ամեն կերպ ջանում էր փրկել խաղը։ «Երեւանը» մեծ ուժերով նահանջել էր սեփական կիսադաշտը, բայց եւ չափազանց վտանգավոր հակագրոհներ էր կազմակերպում։ Հենց դրանց արդյունքում էլ խաղի 69-րդ րոպեին Տիգրան Եսայանը, ճեղքելով պաշտպանությունը, 3-րդ գնդակը խփեց։ Դա պաշտոնական մրցումներում Տիգրանի խփած 100-րդ գոլն էր։ Ճիշտ է, 2 րոպե անց Արտավազդ Քարամյանին հաջողվեց պատասխան առաջին գնդակը խփել, սակայն շատ չանցած Վարազդատ Ավետիսյանը 4-րդ անգամ ստիպեց Կարեն Բաբայանին գնդակը հանել ցանցից։ Այնուամենայնիվ, խաղավերջում Սերգեյ Էրզրումյանը հեռահար հարվածով կրճատեց հաշվի տարբերությունը 4-2։

«Արարատը», որը վերջին շրջանում անհաջող է հանդես գալիս, հյուրընկալվելիս կարողացավ կարեւոր հաղթանակ տոնել «Էրեբունու» նկատմամբ (1-0)։ «Զվարթնոցը» սեփական հարկի տակ բավարարվեց «Գյումրիի» դարպասը խփած ընդամենը 2 անպատասխան գնդակով։ Իսկ ահա առաջատարը՝ «Շիրակը», Գյումրիում ուղղակի ջախջախիչ պարտության մատնեց «Դվինի» ֆուտբոլիստներին, որոնց մեծ մասը վերջերս էր վերադարձել Ֆրանսիայում անցկացված Եվրոպայի պատանեկան առաջնության ընտրական մրցաշարից։ Գրանցվեց ընթացիկ մրցաշրջանի համար ռեկորդային 11-1 հաշիվ։

Առաջնության հերթական տուրից հետո աղյուսակում երկիշխանությունը պահպանվում է։

ԱՇՈՏ ՏԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Շիրակ	25	19	2	4	75-27	59
2. Արարատ	26	18	5	3	52-17	59
3. Ցեմենտ	24	17	2	5	59-15	53
4. Երեւան	25	13	5	7	51-28	44
5. Զվարթնոց	25	11	5	9	37-30	38
6. Էրեբունի	25	9	5	11	32-29	32
7. Կիլիկիա	25	8	3	14	49-43	27
8. Դվին	26	2	2	22	20-98	8
9. Գյումրի	25	1	1	23	17-105	4

Փարիզի մրցաշարը թափ է առնում

Ֆրանսիայի մայրաքաղաքում շարունակվում է թենիսի «Սուպեր-9» շարքի խոշոր մրցաշարը։ Մասնակիցներից մի քանիսն արդեն երկուական խաղ են անցկացրել։

Երկրորդ շրջանից սկսեց մրցապայքարը նախկինում աշխարհի թիվ մեկ թենիսիստ Փիթ Սամփրասը (ԱՄՆ)։ Վնասվածքի պատճառով իր ելույթներում երկար դադար տված մարզիկը ծանր խաղ ցուցադրեց իսպանացի Ֆրանսիսկո Կլավետի հետ հանդիպման ժամանակ։ Այնուամենայնիվ Սամփրասը, թեեւ դժվարությամբ, բայց եւ այնպես հաղթեց 4-6, 6-3, 7-6 հաշվով։ Շատ համառ պայքարում ընթացավ նաեւ Մարատ Սաֆինի (Ռուսաստան) եւ Գուստավո Կուերտենի (Բրազիլիա) հանդիպումը։ Այն 7-6, 3-6, 7-6 հաշվով շահեց 19-ամյա ռուսաստանցին։ Երրորդ փուլ հետությամբ մտավ ֆրանսիացի Սեդրիկ Պիոլինը, որը 6-1, 6-4 հաշվով հաղթեց ուկրաինացի Անդրեյ Մեդվեդեւին։ Անհաջողության մատնվեց Պիոլինի հայրենակից Ֆաբրիս Սանտորոն. նա 3-6, 6-7 հաշվով պարտություն կրեց էկվադորցի Նիկոլաս Լապենտիից։

Բարս Կամինսի «սանի» հաղթանակը

Անցկացվեց Ավստրալիայում մեծ ժամանցայինություն վայելող «Մելբուռնի գավաթ» անվանումով ձիարշավային մրցավազքը։ Մրցասարածությունն առաջինն ավարտեց «Ռոգինյոս» անունով 7-ամյա վարգածին, որի ժոկեյը Ջոն Մարշալն է։ Սա նշանավոր մարզիչ Բարս Կամինսի պատրաստած ձիերի արդեն 11-րդ հաղթանակն է «Մելբուռնի գավաթի» մրցումներում։

Ինտերմոթոր Արմենիա ՓԲԸ Դայմլեր-Քրայսլերի գլխավոր ներկայացուցիչը Հայաստանում

A–class

Մերսեդեսի փոքրիկ հսկան

ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ
Հանրապետության 5բ,
Երեւան, 375010
Հայաստանի Հանրապետություն
Հեռ. (3742) 58-12-75
ֆաքս. (3742) 56-51-79
էլ. փոստ. intmot@arminco.com

ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ ԵՎ ԱՎՏՈՍՐԱՀ
(Նոյեմբերից)
Արամի 2, Երեւան 375010
Հայաստանի Հանրապետություն
Հեռ. (3742) 58-32-78
(3742) 56-52-18
ֆաքս. (3742) 15-18-50

Mercedes-Benz
Ավտոմոբիլի ապագան

ԼՈՒՐԵՐ

Հավակնում են բարձր տեղերի

Իսպանիայի Օրոպեզա դե Մար քաղաքում ընթացող շախմատի աշխարհի 10-18 տարեկան պատանիների ու աղջիկների առաջնություններում անցկացվեցին 9-րդ տուրի հանդիպումները։ Այս տուրում շատ հաջող հանդես եկան Հայաստանի ներկայացուցիչները։ Մեր 9 շախմատիստներից 7-ը հաղթանակով ավարտեցին իրենց հանդիպումները եւ միայն երկուսը ոչ-ոքի խաղացին մրցակիցների հետ։ Առաջատարների շարքում ավելի ամրապնդվեց մինչեւ 10 տարեկան աղջիկների խմբում հանդես եկող Նունե Դարբինյանը։ 9 տուրից հետո նա վաստակել է 7 միավոր եւ հավակնում է բարձր տեղի։ Նման հաջողության հույսեր ունի նաեւ Սիրանուշ Անդրեասյանը (14 տ.), որը 6,5 միավոր է վաստակել։ Հայաստանը ներկայացնող մյուս շախմատիստների արդյունքներն այսպիսին են։ Հրանտ Մելքումյանը (10 տ.), Արսեն Նաղդալյանը (12 տ.) եւ Լիլիթ Գալոյանը (16 տ.) ունեն 6-ական, Բենիկ Գալստյանը (14 տ.) 5,5, Անահիտ Խառատյանը (12 տ.), Նոնա Սահակյանը (18 տ.) 5-ական, Տիգրան Քոթանջյանը (18 տ.) 4,5 միավոր։ Առաջնությունների ավարտին 2 տուր է մնացել։

Ռեկորդային գին՝ «Յագուարին»

Լոնդոնի աճուրդում ավտոմեքենայի վաճառքի ռեկորդային գին գրանցվեց։ 1 մլն 700 հազար ֆունտ ստեռլինգով վաճառվեց «Յագուար» մակնիշի այն մեքենան, որով 1956 թ. հաղթանակ էր նվաճել Լե Մանի 24 ժամանոց շրջանաձեւ մրցարշավում։ Գնորդը մի անգլիացի գործարար է։

ԽԱՉԲԱՌ

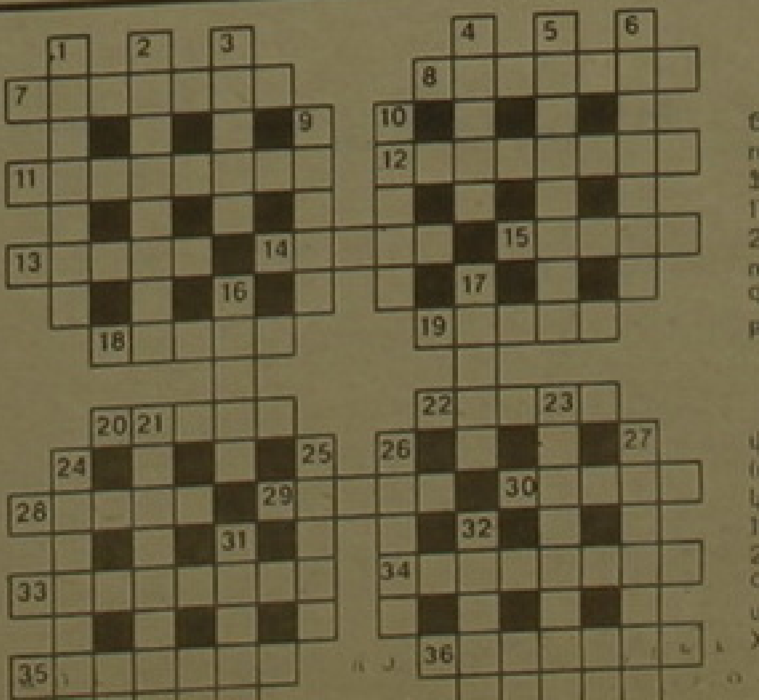

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Ամուդարյա։ 2. ԱՍԱԼԱ։ 3. Ամբոն։ 4. «Կարաբալա»։ 7. Իսակով։ 8. Ձնառատ։ 10. Խաչատրյան։ 11. Բաշինջաղյան։ 13. Սախիմովա։ 14. Կիկլադներ։ 21. Բուլղակով։ 22. Փիսմիշ։ 23. Ֆիդիաս։ 24. Գազման։ 28. «Բուրդա»։ 29. Եհովա։

Հորիզոնական

5. Ամունդսեն։ 6. Սամուլյան։ 9. Այնխանդրով։ 12. Արկաս։ 15. Կրճնայ։ 16. Պարոդամիզ։ 17. Հարուտ։ 18. Օլբանի։ 19. Խաբաձի։ 20. Էդոյան։ 25. Եվրիպիդես։ 26. Այբայ։ 27. Մարգա։ 30. Կուրտիզանուհի։ 31. Պոմեյդոն։ 32. Նովգորոդ։

Ուղղահայաց

1. V դ. ճարտարապետական հուշարձան, վանքահամալիր Սյունիքում։ 2. Մոծակի բունավոր խոտաբույս։ 3. Ճարտարապետական տարր։ 4. Նավթամթերք Հայաստան ներմուծող ՍՊԸ։ 5. XVII դ. Իտալիայում ստեղծված լայնորեն կամիրավոր նվագարան։ 6. Ըստ հունական դիցաբանի Կորնթոս քաղաքի հիմնադիրն ու թագավորը։ 9. Ֆրանսիացի նկարիչ, քանդակագործ։ 10. Արծաթավուն հեղուկ մետաղ։ 16. Վուշե բարակ թելից գործված կտոր։ 17. Իսրայելի վարչապետը։ 21. Բնակավայր Հայաստանում, ուր XI դ. ծնվել է պատմիչ Արիստակես Լաստիվերցին։ 23. Արգենտինացի աշխարհահռչակ ֆուտբոլիստ։ 24. Աստվածուհի, որը պատկերված է եղնիկի հետ։ 25. Քաղաք, որտեղ իր կյանքի վերջում հանգրվանեց հայ մեծ զորավար Անդրանիկը։ 26. Ծառածածկ, բուսածածկ վայր։ 27. Գեղարվեստական ստեղծագործության տեսակ, որը հիմնվում է չափազանցությունների վրա։ 31. Վերահսկիչ թերթիկ, որը իրավունք է տալիս որեւէ բան ստանալ։ 32. Ռուսական երկարության հին չափ։

Հորիզոնական

7. Այլուրից պատրաստված ուտելիք։ 8. Իմաստով իրար մոտ բառ։ 11. Հնդկաստանում միջին դարերում կաստավարիչների տիտղոս, մեծ իշխան։ 12. Դարասկզբին կազմավորված, գյուղացիության շահերը պաշտպանող ռուսական գաղափարախոսությանը հետեւող։ 13. Գետ Ֆրանսիայի հարավում։ 14. Դասմա(ռազնոյին) մտավորականների Ֆրանսիացի ֆիզիկոս եւ մաթեմատիկոս։ 18. Ֆրանսիացի կոմպոզիտոր։ 20. Լեռնային համակարգ Արեւմտյան Եվրոպայում։ 22. Հրահեղուկ զանգված 28. Բեռնակիր կենդանի։ 29. Հեթանոսական տաճար Հայաստանում։ 30. Կատարած գործ, սխրագործություն։ 33. Գրական, հրապարակախոսական, գեղարվեստական ժանր։ 34. Հունական դիցաբանի աստվածուհի, որը ըստ առասպելի, ծնվել է ծովի փրփուրից, այստեղից էլ նրա Անադիոմենե մականունը։ 35. Հռոմեացի հռետոր։ 36. XX դ. առաջացած հրեական ազգայնամոլ բուրժուազիայի շահերն արտահայտող քաղաքականություն հետեւորդ

Կազմեց Գ. ԱԽՏՐԵՄՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՎԵՔ ԶԵՂՉ ԳՆԵՐՈՎ

Ազգ

Ամսական բաժանորդագրություն

~~2100~~ 2000 դրամ

Եռամսյա բաժանորդագրություն

~~6300~~ 5000 դրամ

Վեցամսյա բաժանորդագրություն

~~12600~~ 9000 դրամ

«Ազգ» կարող եք բաժանորդագրվել «Հայմամուլի» գործակալություններում եւ «Հայփոստի» բաժանմունքներում:

ԲԱՑ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ *ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂ (ԲՀԻՕՀՀՄ)*

Կենտրոնական եվրոպական համալսարանն ընդունում է դիմումներ 2000-2001 ուսումնական տարվա կրթաթոշակների մրցույթի համար:
Համալսարանն առաջարկում է՝

մագիստրոսի ծրագրեր հետեւյալ բնագավառներում. տնտեսագիտություն, շրջակա միջավայր եւ քաղաքականություն, սեռային ուսումնասիրություններ եւ մշակույթ, պատմություն, մարդու իրավունքներ, միջազգային հարաբերություններ եւ եվրոպական ուսումնասիրություններ, իրավագիտություն, ուսումնասիրություններ միջնադարի վերաբերյալ, նացիոնալիզմի ուսումնասիրություններ, քաղաքագիտություն, սոցիոլոգիա, Հարավարեւելյան Եվրոպայի ուսումնասիրություն,

դոկտորական ծրագրեր հետեւյալ բնագավառներում. համեմատական պատմություն, իրավաբանություն, ուսումնասիրություններ միջնադարի վերաբերյալ, քաղաքագիտություն, սոցիոլոգիա:

Մագիստրոսի եւ դոկտորական ծրագրերի դիմումների ընդունման վերջին ժամկետն է 2000 թ. հունվարի 14-ը, 16:30-ը:

Եվրոպական կենտրոնական համալսարանը նաեւ ունի դոկտորական թեզի աջակցության եւ համալսարանների դասախոսական կազմի նախաձեռնությունների ծրագրեր:

Դիմումների եւ լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել ԲՀԻՕՀՀՄ (Երեւան, Այգեձորի 53բ, հեռ. 271713, 272119):

Agricultural Potential Analysis and Training Needs Assessment

The Integrated Food Security Program South Armenia, in cooperation with the agricultural department of the **Sjunik Province Administration**, wants to undertake an analysis of the agricultural potential of Sjunik as well as a training needs assessment of Sjunik farmers.

Interested companies are invited to take part in this exercise and can obtain terms of reference for the study at IFSP SA's **Yerevan office at 4-th st. Erkatughainneri, Hs. 6, Yerevan 375 041, Tel. 45 36 53, AT&T 151 641.**

Technical as well as financial proposals are to be submitted to **IFSP SA Yerevan office not later than Tuesday, 2-nd November 1999.**

ԲԱՑ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ *ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂ (ԲՀԻՕՀՀՄ)*

ԲՀԻՕՀՀՄ-ն ընդունում է Հայաստանի քաղաքացիներից դիմումներ OSI/FCO CHEVENING/UNIVERSITY OF ESSEX 2000-2001 կրթաթոշակի մրցույթի համար: Կրթաթոշակը շնորհվում է մարդու իրավունքների կենտրոնում մեկ տարվա ուսման համար մագիստրոսի կոչում ստանալու նպատակով: Կրթաթոշակն ապահովում է ուսման վարձը, ճանապարհածախսը եւ կեցության վարձը 12 ամսվա ընթացքում: Ուսումն ավարտելուց հետո ուսանողները պետք է վերադառնան Հայաստան՝ իրենց աշխատանքը կամ ուսումը շարունակելու նպատակով:

Դիմողները պետք է լինեն.

- 35 տարեկանից ոչ բարձր,
- ՀՀ-ի քաղաքացիներ եւ բնակվեն Հայաստանում,
- ունենան գերազանց ակադեմիական որակավորում,
- անգլերենի գերազանց իմացություն:

Դիմումներն ընդունվում են մինչեւ 2000 թ. հունվարի 31-ը, 16:30-ը:

Դիմումների եւ լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել ԲՀԻՕՀՀՄ-ի գրասենյակ (Երեւան, Այգեձորի 53բ, հեռ. 271713, 272119):

The Embassy of the United States of America

has a vacancy for a Dispatcher

All candidates must have excellent working knowledge of English, Russian and Armenian. This vacancy is open nationals of the Republic of Armenian. Candidates must complete an Application of Employment form which is available from the American Embassy guard's office located at #18 Marshal Bagramian street. Resumes, letters of employment and Curriculum Vitae will not be accepted. All applications must be received before November 16, 1999.

Qualifications required:

- Completion of elementary school.
- One to one and one-half years of dispatcher or related experience (including chauffeur experience).
- Level III English (good working knowledge).
- Must have a good knowledge of automotive vehicle operation and safety and a general knowledge of automotive maintenance.
- Must have a local driver's license.
- Must have the ability to organize trip and work schedule.

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

4 Նոյեմբեր

17.00 Հայլուր
17.20 Արեւիկ
18.00 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
18.55 Խոշոր շահում
19.30 Հեռուստասերիալ «Կիներ»
20.00 Բժիշկ եւ հիվանդություն
20.20 Արտակարգ ալիք
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Գ/Ֆ «Նրանք երբեք չեն մոռանում»
23.30 Հիթ շերտ
00.00 Հայլուր
00.20 Կեսգիշերային ծաղկեփաց
01.20 Ուրիկոն+

Պրոմեթեւս

9.05 Վաղ առավոտյան
10.05 Մուլտֆիլմ
10.20 Սերիալ «Կանանց աշխարհը» (3-րդ մաս)
11.15 Տեսաֆիլմ «Վերածնունդ»
11.50 Վավերագրական ֆիլմ
12.00 Լուրեր
18.00 Լուրեր
18.20 Մուլտֆիլմ
18.35 Վավ. սերիալ «Բնության պահապան» (4-րդ մաս)
19.00 Երիտասարդական ծրագիր «Ելակետ»
19.20 Էդիթ Պիաֆ. «Կյանքը եւ ստեղծագործությունը»
19.40 Մուլտֆիլմ
19.55 Երաժշտական ծրագիր «Սոլի բանալի»
20.30 Լուրեր
21.00 Սերիալ «Հարավային ծովերի պատմությունը» (1-ին մաս)
21.55 Զրույց-շոու «Մենյակ»
22.40 Ուշ երեկոյան
23.20 Գ/Ֆ «Հազար ակր»
01.00 Լուրեր
01.20 Գ/Ֆ «Գիշերը եւ քաղաքը»

9.00 Տոմար
ավարտին Կամ... կամ (կրկնություն)
19.00 Հրապարակ
19.10 «Զոդիակը» ներկայացնում է բնաշխարհ
19.30, 21.30, 23.30, 2.30 Սուրհանդակ
19.50 Սամոյի խոհանոց
20.05 Երաժշտական վերհուշ
20.30 Ասպարեզ
21.10 Զոդիակ
21.50 Գ/Ֆ «Չինաց հարսնացուն»
24.00 Անդորր
0.05 Երաժշտական դադար
0.15 «Կինո 2»-ը ներկայացնում է. Գ/Ֆ «Հրավառություն»
2.00 ART VIDEO. Գրիգոր Խաչատրյան

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
16.00 Նորություններ
16.20 Սերիալ «80 օր աշխարհի շուրջը»
16.40 Մուլտսերիալ «Բա որ սպացի»
16.50 Սեզամ փողոց
17.10 Վիկտորինա երեխաների համար
17.30 Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
19.00 Նորություններ
19.25 «Կալամբուր»
20.00 Գործընթաց
20.45 Դետեկտիվ «Պատրիարքների անկյունում»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 Ֆուտբոլ. ՈՒԵՖԱ-ի գավաթ. «Լոկոմոտիվ» (Մոսկվա)-«Լիդս» (Անգլիա)
00.55 Նշանավոր մարդկանց կյանքը
01.30 Նորություններ
01.50 Գ/Ֆ «Ավազակ եղբայրները» (դերերում Ֆ. Չան, Դ. Ֆլեմինգ, Կ. Մին. Հոնկոնգ. 1988 թ.)

ՌՏՌ

7.30-10.20 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
9.15 Հերթապահ բաժանմունք
10.20 Հոմեոպաթիա եւ առողջություն
10.30 Հեռուստախանութ «Արենա սպորտ»
11.00 Հոմեոպաթիա եւ առողջություն
11.10 Սերիալ «Գնչուհին»
12.00 Սերիալ «Մեր գաղտնիքի ամառը»
13.00 Գ/Ֆ երեխաների համար «Ոսկեծամիկը» (Չեխիա, 1-ին սերիա)
13.50 Հոմեոպաթիա եւ առողջություն
14.00, 18.00, 20.00, 22.00, 02.00 Լուրեր
14.20 Մուլտֆիլմ «Պինոկիոյի արկածները» (2-րդ սերիա)
15.10 Սերիալ «Անտոնելա»
16.10 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
17.00 Խանութ բազմոցի վրա
17.30 Մուլտօրագիր
18.20 Աշտարակ
18.55 Սերիալ «Կոմիսար Ռեքսը»
20.30 Ռուսական սերիա. «Մահվան [illegible]»
21.25 «[illegible]» ակումբ
22.45 Կինոյի ժամ. Ելենա Սաֆոնովան եւ Դուրովը. Ալեքսանդրա Սամոյլովը «34-րդ արագընթացը» ֆիլմում
00.20 «Ժողովուրդն ուզում է իմանալ»
00.35 Բասկետբոլ. Եվրոլիգա. տղամարդիկ ԲԿՄԱ-«Բարսելոնա» (Իսպանիա)
Ընդմիջմանը Հերթապահ բաժանմունք
02.20 Թեժ տասնյակ
03.15 Խանութ բազմոցի վրա

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (590000), տեղեկագրքով (1800 դրամ), սկավառակով (3600 դրամ), INTERNET ցանցով (www.arminco.com/spyur; spyur.acc.am; armscape.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դաշտ 69149. Պատվեր 1146. Տպաքանակը 4000. Ստորագրված է տպագրության 3. 11. 1999. Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@